

א. מ. קייזער

ביי אונז אין וויליטשעפל

מעשיות און מעשה'לעך

1944

לאנדאן

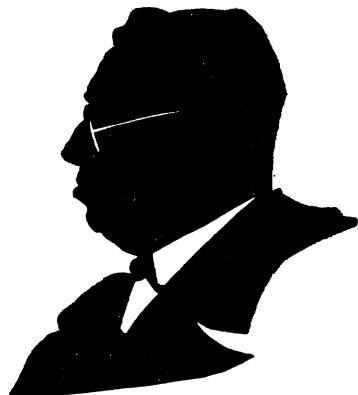
פֿאָרְלָאָגּ ַיִּסְבְּרָאָדְרִיךְ ַיִּ

THIS WHITECHAPEL OF OURS

Humorous Sketches

by

A. M. KAIZER

דער מַחְבָּר — ווי דער מאָלעַד
אַלְנוֹאַה אַט אִים דָּעַס פָּנִים
פֿאַר שְׂוּוֹאַרְצָט

A B H L T

דיבר

וַיְיִתְשָׁפֵל (אנשטאט און הקדמה) 3

אינועוינויןיק אוון איין דרייסן

9	פרילינג איין ווַיְיִתְשָׁפֵל ..
13	צוווי גאסן — צוווי מזלות ..
17	דער "וַיְיִתְשָׁפֵלעַר-עֲקַסְפָּרָעַס"
21	דאָס מזל פֹּנו אָן אָמְנִיבָּס ..
25	דָּאָרֶט זְאוֹס סִבְּלוֹבָעַט זִיךְ ..
29	אָז אַיר גִּיט אַין אִידְישָׂן טַעַטַּעַר ..
33	מִקְלִיבָּט חַזְנִים ..
36	קוֹרְטָן פָּאָר "הַרִּיאָת"
39	דער "וַוָּאָטְשָׁעָר"
42	"אוֹיְף דָּעַר גַּעֲלָעָר"
46	אָ אִידְישָׂן פָּאָטְשִׁיעַלְעַ ..
49	אָ פִּינְסָעָן מִיט אָ קָנָאָק ..
53	סִיגִּיט אָונְטָעַר ..

פֹּוֹן אָוּנוֹזָעָר גַּעֲמְוִיזָעָכְץ

61	צְוֻוִּישָׂן צְוֹוַיִּ פִּינְעָר ..
65	פֹּוֹן מָאָנְטִיךְ בֵּין מִיטְוָאָךְ ..
68	עַבְרִית בְּאִידְישָׂ
71	ירְוּחָם טַעַנְהָאַיט זִיךְ אוֹוִיס מִיט דְזָשָׁאָן בּוֹלְיִקְעַ ..
75	משָׁה רְבִינוּ אַין לְאַנְדָּאָן

צווישן אונז גערענדט

83	אוֹדָאי ווַיְל אֵין חֲתֹונָה הַאֲבוֹן
87	דעָר "סְפִינְשָׁל קָאַסְטוּמָעֶר"
92	איַי, דֵי מְעַנְעַר!
96	איַן דֵי לְאַנְגָע נְעַכְת
100	זִיְת אַזְשָׁעַנְטַלְמָעַן
103	בֵּי לִיטַן אַ מָאָן
108	סְדַרְ-נְשִׁים — אַדְעָר: פּוֹן אַ וּאַרְט אַ קוֹוָאָרט

אין דֵי יּוֹם-טוּבִידִיקָע טָעַג

115	דעָר אַלְוָל-אַרְיִיד
119	נָאָך וְאַשְׁ-הַשְׁנָה
123	מְאַלְעַן וּוְאָס אַ מְעַנְטָשׁ קָוָקְט
127	איַך שְׁטַעַל אַוִיף אַ סּוֹכָה
130	דעָר "נְסִ-חַנוֹכָה": פּוֹן לְאַנְדָאַן-בְּרִידְזָשׁ
137	אַ חַמְשָׁה-עַשְׂרִיְדִיקָע פִּיגָּג
142	זִיְן מְאַיְמָטָעַט — דַעַר מְלָךְ

מְלַחְמָה דִּיקָס

151	יְרוֹחָם פִּירְט מְלַחְמָה
153	אַ גָּאוֹנִיְשָׁעָר אַוִיפְטוֹן
160	יְרוֹחָם זָאָגָט נְבִיאָות
164	איַך גַּיְיַקְוִינְ אַ קְרִינְגְּשִׁיבָּעָן

וְאָס אֵין דַעַר טִיְיטַש?

169 (אנגליציזמָען גַעֲנוֹצָט איַן דַעַם בּוֹן)

רְוִיֵּת שֶׁעַפָּל

(אנשטיינט אין הקדמה)

און דער אויבערשטער האט באשאפען זיין וועלטל, האט ער, קענטיק,
א טיל ערטער באשאפען פארויה, צו צוויי פון יעדן מינו. איזוי, למשל,
האט ער רו ס לא נ ד מוכחה געווען מיט א שטעלט בעלאצעערקאו
— «וויס-קלוייסטער», וואס אידן רופע «שואראצ'טומאה», און עג ב ג
ל א ג ד — מיט א צווייט בעלאצעערקאו, וואס היסט אוף ענגלייש
ו ז י י ש ש ע פ ל, אוף אידיש: «וויסטר-קלוייסטער».
קײַן וויסן קלוייסטער וועט איר אין אונזער זויטשעל נישט גע
פינגען, דערפֿאָר טאָקע איז אַס ברָאָן אַנְדָּן פֿליַָן האָבָָן יונגעם שטה,
וואס ליגט אויסונעציגן בי דער טעמָע, אַ נְאָמָעָן גַּעֲנָעָן זַוִּית
ש ע פ ל, אַ נְאָמָעָן נָאָךְ זַיִּעְרָאָן באַלְבָּטָע בעלאצעערקאו, מלחמת דער
רבָּאָן זיך, וואס האָט זיך דָא באַזְעָטָט שומאָט פֿון אַזְעָלָכָע בעלאצעער
קָאָס אַן דער אלטער הָיִם. האָבָָן זַיִּה דָאָס הַיְמִישׁ שְׂטָעָט מִיטָּלָע
אַירָעָן בְּלָאַטְקָעָלָעָן אַוְן דִּינְשָׁטָאַקָּלָעָן, מִיטָּהָאָק אַוְן פָּאָק, אַרְיְבָעָרְגָּעָן
טרָאָגָן אַחְתָּר אַוְן אַפְּילָו נִישְׁטָמָשָׁה שְׁמָ גַּעֲוָעָן. סְאַיְן דָאָס אַלְטָע בע
לאצעערקאו. אוף ענגלייש — זויטשעל.
איינטליך האָבָָן זַיִּה זַאָר נִישְׁט גַּעֲלִיבָָן קײַן זויטשעל. די
בּוֹיד זַיִּיעָרָה האָט זַיִּר גַּאָר גַּעֲשָׁוֹן קײַן אַמְּרִיקָע, צּוֹם «גָּאַלְוָן-לְאָנד».
זַאָר דער מענטש פָּאָרְטָאָן גַּאָט הַאלָט די לִיצְעָם — פָּאָרְפָּאָרְטָאָן די בּוֹיד
קײַן לאַנְדָאָן אַוְן.... טְפָּרְרָרוֹ! סְהָאָט גַּעֲפָלָאָצָט אַ דָּאָן מִיאָיָן גַּעָּד
בלִיבָּן שְׂטָעָקָן. האָבָָן אַזְדָּן, וואס שְׂטוֹפָן זַיִּה, כִּידָע, תְּמִיד צּוֹם «מְרוֹחָה»,
זַיִּיךְ פְּאַרְקְלִיבָָן אַיְן מַזְדָּח פֿון לאַנְדָאָן, אַין זויטשעל, אויסגעפָאָקָט
די פְּעַקְלָעָד מִיט די בעבעכָּעָס אַוְן גַּעֲנוֹמָעָן סְטָרָאָעָן אַ גִּיעָם לְעָבָן; זַיִּה
הָאָבָָן זַיִּיךְ פְּאַרְגּוֹמָעָן — וּזְעָרָ מִיט שְׂנוֹידָעָרִי, וּזְעָרָ מִיטָּסָהָר, וּזְעָרָ מִיט
מלמדות אַוְן וּזְעָרָ סְ'הָאָט צוֹ די פְּאָלָעָן מלְאָכוֹת נִישְׁטָמָשָׁה גַּעֲטִיגָּתָה, אַיְן גַּעֲוָאָרָן
אַכְּלִיקָדָש.

און זויטשעל האָט זַיִּיךְ צְעָוָאָקָס, האָט אויסגעפָוָיט שְׁוֹלָן, בתִּי
מודשִׁים, תלמוד-תורה'ס, צִיּוֹנוֹגָעָן, טְעַאָטָעָרָס אַוְן אַזְאָלְחָבָרָה,
איינְן חַבָּה אַופָּרְטָה דער צְוִוִּיטָעָר, מִיטָּהָאָק, מְחַלּוֹקָת אַוְן פָּעָשָׁה, כָּמוֹ
שְׁנָהָג, וּזְיִי סְ'פִּירָת זַיִּיךְ בַּיִּ אַזְדָּן, וּזְאָס קְהֻמָּעָן פֿון די בעלאצעערקאוֹס.

וַיַּוְיִטְשָׁעֶפֶل אֵשׁ גַּעֲזָאָרֶן אֶ שְׂמִ-דָּבָר.

אֶ קְלִינִיקִית — וַיַּוְיִטְשָׁעֶפֶל !

וַיַּוְיִטְשָׁעֶפֶל מִיטֵּ אַיְרָעַ אֶ דִּ יְשָׁ עַ שְׁולָן, שְׁוֹלָן מִיטֵּ תַּלְמָדָה-תּוֹרָה/ס., מִיטֵּ מְשֻׁנִּיוֹת-לְעַרְגָּעָר, מִיטֵּ תַּהֲלִים-צָגָעָר, שְׁוֹלָן וְאֵוֹ דִּ טִירָמָאָכָט זִיךְ קִינְמָאָל נִישְׁתָּ צָו — מְלַעֲרָנֶט אָוֹן מִדְאָוָונֶט דָּאָרֶט טָאָג אָוֹן נְאָכָט.

וַיַּוְיִטְשָׁעֶפֶל מִיטֵּ אַיְרָעַ עַגְּלִישָׁ עַ שְׁוֹלָן, וְאֵוֹ סְאִיּוֹ קִין מְנִין אֹוִיךְ אֶ דְּפָאָה נִישְׁטָא. דִּינְגָט מְעַן דָּאָרֶט דָּאָוָונֶרֶט, «מְנִין-לִיטִיט» הִיְסָן זִיךְ. צָאָלָט מְעַן זִיךְ נִישְׁתָּ קִין שְׁכִירָות, אֵינוֹ אָוָיס דָּאוּנָעָן — אָוֹן יָאָרְצִיכְטָ.

לִיְיַט בְּלִיבִין אָן קְדִישָׁ.

וַיַּוְיִטְשָׁעֶפֶל מִיטֵּ אַיְרָעַ «רוּיטִין רָבָּ», וְאֵסְ קַעְמְפְטָ קְעַגְּן דָּעָר אִיצְטִיקָעָר אַרְדְּנוֹנָגָן וְמִיטֵּ כְּלַעֲרָלִיָּ פְּסָקוּקִים, מְאָמָרִי חֹזֶל אָן עַלְלָעָבָעָ כְּלִיזְיָזִין ; מִיטֵּ אַיְרָעַ גַּעֲזָעָזָעָנָעָם בְּאַלְשְׁוּוֹוִיסְטִיכְשָׁן מִינִיסְטָהָר, אֶ כְּפֹולְשְׁמָנוֹהָדִיקָן סָאָ צִיאָלִיסְטָ, וְאֵסְ אָיִזְ פְּרוּם סְכָנָתְ-נְפָשָׁותָ, לִיְגָטְ צָוִיָּ פָּאָרְתִּיפְלִין אָוֹן לְעַרְגָּנֶט אֶ פָּרָקְ קָאָרָל מְאָרָקָס נְאָזָן דָּאוּנָעָן.

וַיַּוְיִטְשָׁעֶפֶל מִיטֵּ אַיְרָעַ קְדִישָׁ אֶסְ, מִיטֵּ אַיְרָעַ פְּ עַטְעַ אָוֹן מְאָגָעָ רַע עַ ברְ-מִינְיָסָן, מִיטֵּ אַיְרָעַ «בְּעַרְעַילָּ עַמְּבָעָרָסָ», וְאֵסְ צָאָלָן וְאַכְּנָגָעָלָט, מִזְאָלָ זִיךְ נִאָךְ הַוְּנָהָדָרָט אָוֹן צְוָאָנָצִיךְ יָאָרְ גּוֹטְ בְּאַגְּרָאָבָן אָוֹן בְּאַתְּאָרָגָן דִּי אַבְלִים וְמִיטֵּ קְלִינְגָעָ בְּעַנְקָעָלָעָד אֹוִיךְ שְׁבָעָה-זִוְצָן.

וַיַּוְיִטְשָׁעֶפֶל מִיטֵּ אַיְרָעַ הַיְמִישָׁן מְרָחִץָן, וְאֵוֹ אַיְזָן פְּאַדְרִיכָן אֹוִיךְ דָּעָר אֹוִיבְעַרְשְׁטָעָר בְּאָנָק אָן גַּעֲזָאָלְדוּוֹעָן : «פָּאָרָעָ ! פָּאָרָעָ !». גִּיסְטָ מְעַן עַמְּרָסָ וְחַאָסָטָעָר אֹוִיךְ דִּי צָעְגָּלִיטָעָ שְׁטִינְגָּרָ אָוֹן מְאָטָל דָּעָר שְׁמִיסְעָר שְׁמִיסְטָ אַיְזָן אֹוִיךְ וְאֵסְ דִּי וּוּלְעַטְ שְׁטִיטָתָ. עַר «גִּיטָּ אֶ פְּלִיצָעָ» אֹוִיךְ הַיְמִישָׁן שְׁטִינְגָּרָ, אָוֹן אַיְזָן צְעָגִיעָן פָּאָר זְוַאָוְלָטָאָקָ, שְׁמַעְלָצָן זִיךְ פָּוֹן נְחָת אָוֹן אַוְיָקָעָן : «אָוִי, סְאָ מְחוֹיחָה !».

וַיַּוְיִטְשָׁעֶפֶל מִיטֵּ אַיְרָעַ מִיסְאָנָעָרָן, וְאֵסְ טְרָאָגָן בְּעַרְדָּלָעָד אָוֹן עַסְן בְּלִיוֹן אִין כְּשָׂרָעָ וְעַסְטוֹאָרָאָגָן. שְׁבַת בִּיטָּאָגָ, נְאָזָן קְוָגָלָ, קְרִיבָטָ דָּעָר אַלְטָעָר מִיסְאָנָעָר אֹוִיךְ אֶ בִּימָה אִין אַפְּגָעָנָעָם וַיַּוְיִטְשָׁעֶפֶל אָוֹן גַּעַמְטָ דְּעַרְלָאָטָגָעָן זִיךְ שְׁדָרָשָׁה לְיְהָדִים ». גִּיעָן אַדְוָרָ אִידָּה, שְׁטָעָלָן זִיךְ אַפְּעָטָה, הַעֲרָן זִיךְ אַיְינָעָטָ, שְׁפִיָּעָן אָוָיסָ, נְאָגָן «שְׁקָזָ-תְּשָׁקָנָגָן» אָוֹן גִּיעָן מְנָחָה דָּאוּנָעָן.

וַיַּוְיִטְשָׁעֶפֶל מִיטֵּ אַיְרָעַ זְוַאָכָעָדִיקָן מְאָרָקָ, וְאֵסְ שְׁבַת אֵוֹ עַר גַּעַשְׁלָאָסָן — דִּי «לִיְיָן» — זְוַאָהָיָן אַיְזָן קְוָמָעָן צְוָאָרָן פָּוֹן מְרַחְקִים מִיטֵּ אַיְרָעַ לְוָקְסָה-אַוִּיטָא-מְאָבָילָן וְסְדִּי אַיְנָגְרָה-אַעֲנָדָלָן אֶ מְלִיכִיקָן שְׁמָלָאָ-הַעֲרִינָגָ, אֶ הַיְמִישָׁן קְאָרָפָ אָוֹן אַיְדִישָׁ אַזְאָוָאָנָעָ בְּרוּוּתָ. דָּאָרָטָ, אֹוִיךְ אָזָרָקָ, שְׁטִיטָתָ בְּיִ אֶ שְׁטָעָלָלָ מִיטֵּ בְּרִילָן אֶ אַיְדָלָן אֶ קְלִיבָטָ מִיטֵּ אֶ שְׁבַתָּ הַגְּדוֹלָה-דִּיקָעָר בְּאָרָד אָוֹן פָּאָסָטָ צָו שְׁפָאָקָוָלָן מִיטֵּ אֶ סִידְוָרָלָן אֵין

דער האנט. ער אנטלט און אויףין קונהיס נאו א פאר ברילן, מישט אויף דאס סקיידריל און היסט אים ליענען. האט אמאָל געטראָפַן, אָוּ דער קונה האט אויף די אַלעַגְנָמָּסָטָנָנָע בְּרִילְן נִשְׁתַּגְעַנְתַּיְלְגָנָע, אָזֶן דאס אַידֵל מִיט דָּעַר שְׂבַּת-הַגּוֹדְלָדִיקָּעָר בָּאָרְד אַעֲזָרָן מְלָאָחִימָה אָזֶן זַיְד אַנְגָּעָרוֹפָן: «ר' אַיך, אַיך דָּאָרְפַּט נִשְׁתַּקְיָין שְׁפָאָקְלָן, אָזֶן לְמַלְמֵד דָּאָרְפַּט אַיך?».

וַיַּיְשַׁעַל מִיט אַיך וַיַּשְׁתַּדְּקָן מַארְק, וּזְאָס לִיְּטַ צְׁלִינְגַּטְסָ מַעַשָּׁה-פְּרִיךְן אַוְיףְּן בְּרִיטְן וַיַּיְשַׁעַל מַעַרְךָ טְרָאָטוֹאָר, וּזְאָו אַידְיִשְׁעָ בְּיִיגְלָה-פָּאָרְקוֹפִּידָרִינָס שְׁוֹעָרָן זַיְד, «וְויְסַיְּאָזְנָה שְׂבַּת אויף דָּעַר וּוּלְמָן, אָזֶן זַיְד בִּיגְלָן דִּינְעָן גַּעֲבָאָקָן גַּעֲוָאָרָן?».

וַיַּיְשַׁעַל מִיט אַיך כְּשָׁרָע רַעַסְטָאָרָאָגָעָן אָזֶן אַכְסָנוֹת, וְהָא בַּי אַיְן טַישַׁל שְׁוִירִצְט אָזֶן אַיך אַיבָּעָר אָפְעַטְן טַעלְעָר לְאַקְשָׁן מִיט יוֹחָן, בַּי אָזֶן צְׁוֹמִית וַיַּשְׁלַׁחַ אַקְאָט חַבְרָה אָז קָעָרְטָל אָזֶן כְּדָרִיט וַיַּשְׁלַׁחַ זַיְצָט אָזֶן לְעַרְנָת מִיט אָז מִידָּל עֲבָרִ אָזֶן בְּרֻכוֹת.

וַיַּיְשַׁעַל מִיט אַיך «אַיְדִישְׁן-פָּאָרָלָמָעָנָט» — בְּאָרְד-אָפְּחָעָפִיטִיס — וְהָאָהָזָן חַבְרָה שְׁוֹס דָּעַלְעָגָרָט אָז קָאָלָגָעָל; חַבְרָה מְשִׁנְיוֹת שִׁיקָּט אָז חַזְּיָּקָאָמָנוֹנִיסָט אָזֶן חַבְרָה תְּהִלָּם — אָז כְּשָׁרָעָסְצָאָלִילִיסָט, וּזְאָס דָּרְשָׁנִיסָט פָּוֹן דָּעַר «הַיְּינְטִיקָּעָר סְהָרָה».

וַיַּיְשַׁעַל מִיט אַיך לִבְעָ צָו לַיְּטַעְרָאָטוֹר אָזֶן אַיך כְּשָׁרָע מַחְבָּרִים. וַיַּיְשַׁעַל גִּיטְבַּשְׁטָ קְוִיפָּן אָזֶן אַידְיִשְׁבָּוּד אָזֶן אַגְּשָׁעָט, נָאָר דָּעַר וּדָעַר שְׁטִיטָט בַּיִם אַרְיִינְגָּאנָג פָּוֹן יַעֲדָעָר אַסְיָּה אָזֶן שְׁטוֹפָט מִיט כָּה אַרְיָין זַיְנָס אָזֶן חַבְרָה.

וַיַּיְשַׁעַל מִיט אַיך קָעָלְבָּרְנָעָר הַתְּפָלוֹת. קוֹמֶט צָו אַיך אָזֶסְטָ טְרָאָנָט וְאִים אוֹיְף דִּי הָעָנָט, צְׁאַקְעָט זַיְד מִיט אִים אָזֶן לְעַקְטָ דִּי פְּנַגְעָר פַּיְן יַעֲזָן וּוְאָרְטָ וַיְיָס. נָאָר קוֹמֶט בְּלִיבְּטָ דָּעַר וְדָא אָז בִּסְלָל לְעַנְגָּר וְיָיָן מִדָּאָרָה, אַיְז — עַט, וַיַּיְשַׁקְעָזָס! אָז אַנְשִׁיקָעָנִישׁ! אָז שְׁלִים-מְזָל! אָז נְזָנָק!

וַיַּיְשַׁעַל מִיט אַיך גּוֹטָע פְּרִינְט — פְּרִינְט פָּוֹן אַידְיִשְׁ, פְּרִינְט פָּוֹן הַעֲבָרָאַישׁ, פְּרִינְט וְפָוֹן סָאוּוַיְעַט-רוֹתְלָאָנד, פְּרִינְט פָּוֹן אַרְבָּעָטְדִּיקָּן אַרְץ-יִשְׂرָאָל אָזֶן אַנְדָּעָרָן מִנְיָנִים פְּרִינְט, וּזְאָס וּזְעַן בִּשְׁמַת דִּי מְוֹרָא סָאָרָן «קְנַעַפְלָן», וְאַלְטָן זַיְד אַיְינָעָר דָּעַם אַנְדָּעָרָן דָּוָרָס גְּעוּזָן.

וַיַּיְשַׁעַל מִיט אַיך אַיְגְּטָאָרְטִיקָּן חַצְּיָּעָגְלִישְׁדִּיקָּן אַידְיִשְׁן, אָז וַיַּיְשַׁעַל זַגְּאָט «זַיְגִּיט אָוִיס!» הַיסְטָעָט עַס חַלְילָה נִשְׁתַּמְתַּעַן אָזֶן זַיְהָלָט בַּיִדְעָר אַסְיָּה. אַדְרָבָא סָאָזָן בַּיִדְעָר גַּאֲרָא אַגְּרָא גַּרְוִיסְטָ שְׁמָה אָז זַיְעָר טָאָסְטָעָר «גַּיְיט אָוִיס!», וַיַּיְלַל זַיְגִּיט אָזֶן כָּלה וּזְעָרָן. אַדְעָר «עַר זַאְטָ אַיך אַנְגָּעָטָן רִינְגָּעָן», מִינְגָּט נִשְׁתַּגְעַנְתַּיְלְגָנָע אָזֶן אַנְגָּעָטָן אַיך קִיטָּה, נָאָר דָּאָס בָּאָטִיטָן גַּאֲרָא, אָז זַיְיָ אָזֶן כָּלה גַּעֲוָאָרָן אָז

האט באקומען פון חתן אַ פֿינְגֶרְלֵל, ווי ס'אייז דער מנהג אין ענגלאנד.
 אט דאס אייז וויטשעל, דאס מפֿרָזְסְמַדְיקָע וויטשעל, וואס אייז
 אַרְבִּיבְּרָגְעַזְאָקְסָן אַידְרָע גַּעֲגָרְאָפְּיִישָׁע גַּרְעַנְצִין אָוֹן האט זיך צוּשְׁפְּרִיט
 אַיְבָּעָר דער גַּאנְצָעָר עַנְגְּלִישָׁעָר מְדִינָה.
 וְאָנוֹ — אָוֹן אִיךְ, אַ. מְ. קִיְּזָעָר, אַלְיָין אַ ווּוִיטְשָׁעָלְעָר פֿוֹן קְלִינְטוֹוִי
 אָן, הָאָב אַונְגָּעָר ווּוִיטְשָׁעָל זָאָל מְאַרְיִיךְ יְמִים וַיְמִן אַפְּגָעָפְּאַרְטְּעָלְטָשׁ;
 בְּאַשְׁרְלִיבָּן, הִיְסִטְתָּעָס, לוֹיִט מִינְן אַיְגָעָנָעָם בּוֹסָת אָוֹן גַּיב עַס אַרְוִיס אִין
 אַ בְּאַונְגָּעָר בּוֹן.
 זָאָל וְדַי וּוּעָלָט אַנְקוֹן דָּאָס פְּנִים פֿוֹן מִין לִיבָּן חָאָרְצִיקָן ווּוִיטְשָׁעָל.

א. מ. קִיְּזָעָר.

לְאַמְּדָאָן, אַנְוֹאָר 1944.

אַ פֿאָרְטִּיטְשָׁוָנָג פֿוֹן אַלְעָן עַנְגְּלִישָׁע ווּרְטָעָר, ווָאָס ווּרְעָן אִין
 דָּעַם בּוֹן בְּאַנְזָוֶצֶט, ווּעַט דָּעָר לִיעַנְנָעָר גַּעֲפִינְנָעָן אַוִּיפְּ דִּי זִיטְעָן
 169—174 אַונְטָעָרָן קְעָפָל "וּוָאָס אִיךְ דָּעָר טִיטְשָׁ?". דִּי דָּעָר
 קְלָעָרְנוּגָעָן דָּעַנְנָעָן עַרְטָעְרוֹווִיִּז גַּעֲגָבָן גַּשְׂוָאָרָן לוֹיִט דִּי
 אַגְּגָעָנוּמָעָן שְׁפָרָאָז בְּאַגְּרִיפְּן פֿוֹן ווּוִיטְשָׁעָלְעָר "עַמְּךָ".

פרילינג אין וויטשעפֶל

דער פרילינג אין דא! — אַזְהָר זָגַט דָּעַד לֹחַ-תְּקִדְשָׁן אָזְהָר זָגַן
די פָּעָטָן.

בין איך אַזְהָר אֵם, דעם פרילינג, הייסט עס, מִקְבָּל-פְּנִים זַיִן. אַ
גָּאנְצָן טָאגַן האָב אַיך זַיך אַרְוָמְגָעְדְּרִיטַיַּת אַיבָּעֶר ווַיְיטְשָׁעֶפֶל מִיטַּא פָּאַרְדִּיַּת
סְעַנְעָם קָאָפַ צָוֵם הַיָּמָל אָזְן אַוְיגָעְקָוּקַט מִינְיָן אַוְיגָן נָאָך אַ שְׂטִיכָל «הַיָּמָל-
בְּלוּיָּי»; פָּוֹן מִילְּ-עַנְּדִ-גְּעַיט בֵּין אַלְדְּגִיִּיט-פָּאַמְּפַט האָב אַיך גַּעֲזָוָתָא אַ בְּרַעְקָל
זַוְּנִישְׁטָרָאָל — וְהַילְּד אַינְגָּו! נִיטְאָ אִים!

אַ קָּאָפְּרִינְגָּעַר הַיָּמָל, אַוְמְעָטִיק אָזְן בְּאַטְּרוּבַּט, בְּאַדְעָקָט מִיט אַ גְּרוּיעָר
קָאָלְדָּעָ, וּוֹאָס אַזְּיָּגָעְשְׁקָוּעָט מִיט גַּעַלְעַ-פָּאַפְּעַלְעַטְאָטָעַ לְאַטְּמָעַ.
אַיְבָּעָרִין בְּרִיטַיַּת פָּוֹן דָּעַט דָּאָזְקָוִן הַיָּמָל הַעֲנָגָט אַ בְּלוּ-זְוִיִּיסָּעַ לְעַנְטָעַ מִיט
אַיְדִּישְׁעָר אַוְיְשְׁרִירַפְּט: «קָוָמַט אַלְעַ צָוֵם אַיְדִּישְׁן גַּעַצְיוֹנָאָלְ-פָּאַנְדָּבָאָזְ-
זָאָר אַזְּנָעָר ווַיְיטְשָׁעֶפֶל אַרְטַּ גַּאֲלָעָרִי». שְׁעַמְּן יָאָרָן הַעֲנָגָט שְׁוֹין דִּי דָּאָזְקָוִן
לְעַנְטָעַ אַיְבָּעָרִין הַיָּמָל, אָזְן זַיְוָעַט אַזְּיָּי בְּלִיבָּן הַעֲנָגָעָן אָזְן הַעֲנָגָעָן, פָּוֹנְקָט
וּוֹי דָּעַר צָעַלְבָּעָר גְּרוּיעָר הַיָּמָל וְעַתְּ בְּלִיבָּן הַעֲנָגָעָן אַיְבָּעָר אַנוּעָרָעָ קָעָפַ
מָאָרָגָן אָזְן אַיְבָּעָרָמָאָרָגָן.

הַאָב אַיך אַרְאָפְּגָעַלְעַזְוָתַיַּת מִינְיָן אַוְיגָן צָוֵם דָּעַר עַדְן אָזְן דָּעַרְעוֹן וּוֹי
רִיטְשְׁקָעַלְעַד קָאָלְעַמְוָטָנָעַ וּוֹאָסְעָרָן לְוִיפָּן אַרְוֹם אַיְבָּעָר דִּי גָּאָסָן פָּוֹן ווַיִּידָּ
טְשָׁעֶפֶל הַאָב אַיך פָּאַרְשְׁטָאָגָעָן אָזְן דָּאָס אַיְזָה זָאת גַּעַלְאָט אָזְן דָּעַר פְּרִירִי
לִינְגָאַיִשׁ וּבָאָמָת דָּא. אַיך הַאָב זַיך דָּעַרְמָאָגָט אָזְן מִיְּזָן שְׁטָעַטָּל פָּאַרְ פָּסָחָ,
וּוֹעֵן דִּי שְׁנוּיָעָן צָוְגִּיָּעָן אָזְן דִּי דִינְשְׁטָאָקָן מִיט דִּי לְוַשְׁעָסָ אָזְן זַיך לְוִיפָּן
מִיט אָזְן אַיְמָפָעָט, טְרָאָגְנִידִיק מִיט זַיך שְׁטִיקָלָעָד פָּאַרְדָּאָרָטָן טְשָׁאָלָנָט, פָּעָז
דָּעַרְוָן אָזְן שְׁאָרְ-יְרִיקָהָת. אַיך דָּא הַאָב אַיך בְּאַמְּדָרָקָט דְּלִינְשְׁטָאָקָן אַגְּגָעָ
פִּיקְעֻוְעַטָּמָעָ מִיט קָעָפַ פָּוֹן פִּישָׁ, קִישְׁקָעַלְעַד מִיט אַיְגָעְווֹיִיד פָּוֹן עַופָּת אָזְן
אַנְדָּעָרָעָ אַנְטִיקָן. נָאָר מִיְּן לְאַנְדָּסָמָאָן, יְרוֹחָם דָּעַר מְלָמָּה, בְּאַקָּאנָט אַלְסָ
דָּעַר פִּילְגָּזָהָה, אָגָּנָט, אַיך הַאָב אַ טָּעוֹת; אָזְדָּאָס זָעַנְגָּן נִשְׁטָמָקִין
לְוִיפָּנְדִּיקָעָז רִינְשְׁטָאָקָן, נָאָר שְׁטִיעַנְדִּיקָעָז לְחוֹשָׁשָׁס, וּוֹאָס הַאָבָן זַיך שְׁוֹין
אַין ווַיְיטְשָׁעֶפֶל אַיְגָעְבִּירְגָּעָרט. גְּעוֹאָרָן, הַיִּיסְטָעָס, אַגְּטָשְׁוֹרָאָלִיּוֹת.

* * *

פרילינג! דָּעַר יְוָמִ-טָּובָן דִּיקְמָעָר, פָּוֹן פָּאַרְלִיבְּטָעָ דִּינְסָטָן אָזְן פָּוֹן
די קָעָז, וּוֹעַלְכָעָז דְּרָאָפָן זַיך יְעַזְּחָאָטָן אַרְוִיָּפָ אַוִּיכָּפָ אַיְזָן דָּאָך אָזְן אַנְפָקוֹזָ
רִירָן מִיטַּז אַיְדִּישָׁן-טְעַטְּעַרְ-כָּאָר...

פרילינגן ! מײַן נשמה ווערט איבערגעגענסן מיט אויפֿבלֵי-געפֿילַן. אַיך וויל זיך טוּבלֵין אַין זונְדְשָׁטְרָאַלַן. נָאָר יְרוּחָם עַזְּהַשׁ מִיר, אַנוּ אַיך זַאל שׁוֹין צְוֹזְוָאָרְטָן בֵּין סְזוּעַת זַיך אַוְיְבָיוּן דָעַם האָצְעָפְּלָאָצְעָר דְּבִינְסָן מַקּוֹה...

פרילינגן ! אַיך וויל עַפְּנְגָּעַן דַּי פָּעַנְטָעַר פָּוּן מַיִין "בעק-דָּרְמָקָעַ" פָּאָר דַּי פְּרִילִינְגָּס-לְהַפְּטָלָעַד, זַעֲגָעַן אֶבְּעָר דַּי וְאֶגְּנְשָׁטְרִיךְ אַיְבָּרָגָעָרִיסָן אַין דָעַר "לְעַנְדָּלָאָרְדַּן", נִישְׁתְּ גַּעֲדָאָכָט זַאל עַד וּזְעַרְן, וויל זַיְיַה נִישְׁתְּ פָּאָרִירִיכָּטָן.

פרילינגן ! אַיך וויל זַיך דָעַטְרִינְגָּקָן אַין לִיכְטָן, נָאָר אַוְיָף צְוָילְהָכָעַס אַיְזָה בֵּין מִיר קָאָלִיעַ גַּעֲוָאָרָן דַּי עַלְקָטָעָרִיךְ...

פרילינגן ! אַיך וויל הָעָרָן אַגְּנִיזְוָאָרָט, אַפְּרִישְׁ-צְוָאָרָט, באָגְרִינְסָן אַוּן

בָּאָבָּלָעָטָל אַוּן מִיט טּוֹי באָהָוִיכָּט, אֶבְּעָר מַעְרָה ווּי צַו אַן "עַוְנָגָ-שְׁבָתָה" אַין

אַיְדִּישָׁן עַמְּגָרָאנְטְּ-הָוִי, אַן "שְׁעַלְטָעָר", האָב אַיך נִישְׁתְּ וְחוֹא צַו גַּיְינְ...

* * *

"דָעַר גָּאנְצָעַר פְּרִילִינְגָּס-יּוֹם-טוֹב גַּעֲהָעָרְטָן צָוּם פָּרָאָלָעָטָאָרִיאָט !"—
אַזְוֵי לִיְעָן אַיך אַין אַמְּגַנְּפָעָסְטָ פָּוּן דָעַר לאַנְדָּגָנְצָעַר גַּעֲוָעָרְקָה
שְׁאָפָט, דַּי "מְעַנְטָעַל וּמִיקָּעָרָס יְוִנְיָאָן". בֵּין אַיך אַוְיָהָק אַין דָעַר "יְוִנְיָאָן"
אַ קָּוק טּוֹן, זַי אַזְוֵי דַּי באָוָאָסְטוּנִיקָעַ הָאָרָעָפָאָשְׁנוּקָעַס באָגְעָנְגָּז
זַי יַי עַד פְּרִילִינְגָּס.

איַזְאָרָט, אַן דָעַר "יְוִנְיָאָן", פּוֹסְטָ, טָנוֹקָל אַוּן בְּמוֹרָנוּ.
— דַּי וּמְעַבְּרָס אַוְנְזָעָרָע — הָאָטָט מַעְן וּמִיר הָעַרְקָלָעָרְט — זַעֲגָעַן
אִיצְטָ גַּעֲוָאָרָן אַ קָּאָפְּעָטָשָׁקָעָלָע בֵּין. סְזוּעַטָּוּעַטָּ מַעְן בֵּין שְׁפָעַט אַין
אוֹנוֹטָה, מִבְּרָעָנְטָ זַיך אַרְוִיס דַּי אַוְיָגָן בְּיַם לִיכְטָן, כְּדִי אַרְיִינְצָוָסָפָן וּוָסָס
מַעְרָ אָרְבָּעָט. אַסְ-יִדְרְצָה-הָשָׁם, אַזְסְזוּעַט צְרוּקָה וּוּרְדוֹן סְלָעַק, זַוְעַלְן זַי
קוּמָעַן אַין דָעַר יְוִנְיָאָן אַרְיִין.

— אַוּן דַּעְמָאָלָט ?

— דַּעְמָאָלָט זַוְעַלְן זַי טְרִינְבָּרָן דַּי אַחֲרָן פָּנוּם סְעַקְרָעָטָאָר.
טְרִיעָפָ אַיך דַּעַם "אַרְגָּאַנְיָיָעָר", אַרְמוֹדָרִיְינְדִּיק זַיך מִיט אַ בִּיתָה
הַקְּבָּרוֹת-בְּלִימָל אַין לְאַצָּן. בָּעַט אַיך בֵּין אַים עַפְּעָס אַ וּוָרָט אַ נִּיעָם, אַ
וּוָרָט וּוָסָס זַאל אַוְיְפָרְבוֹזָן דַּי אַדִּישָׁע מַאסָּן. פָּאָרְקָנִיטָשָׁט עַד דַּעַם
שְׁטָעָרָה, טְרָאָכָט אַ זַוְילְלָעָ אַזְחָפָט זַיך אַן :

— דַּי זַאְכָעַ פָּוּן דַּעַם אַרְבִּיטָעָר בָּאַלְאָגָנְטָ צָוּם אַרְבִּיטָעָר זַעֲלָבָסָט !
אוֹן אַוְיָף דַּי טִישְׁלָעָד לִיגְנָן צְעוֹדָרָהָפָן אַוְגָטָרְגָעָנְעָצָטָע, פָּעַטָּע אַוּן
גָּלוֹאָנְצָנְדִּיקָעַ דַּאֲמִינְאָס, שְׁרִירִים פָּוּן אַוְיְגָעָרְוִיכָעָרְטָע פָּאָפִירָאָסָן אַוּן אַוְיָס־
גָּעַסְמָאָטָשָׁקָעָטָע פִּישְׁ-בִּינְהָלָעָן. שְׁטִיעָנְדִּיק אַזְוֵי אַוּן בָּאַוְאָנְדָעָרְטִיךְ דַּי
פְּרִילִינְגָּס-שְׁטִימָוָנָג וּוָסָס הָעָרָשָׁת דָאָרָט, אַינוּ מַיִין אַוְיָג גַּעַפְּאָלָן אַוְיָף אַ
זְוָן-שְׁטָמָרָאָל, וּוָסָס הָאָט זַיך דָוְרָבָנְעָרִיכָן ; אַ שְׁמָאָלָר, לְאַגְּנָעָר, לִיכְטִיקָעָר

פאס האט זיך בחורחהה/דיק אויסגעציזונג אוייפין "דאבל-זעקס". גאט ! א זונד-שטראל אין דער "ויניאן" און אוייפין "דאבל-זעקס" ! נאר או איך בין צונגעהגןען גענטער האב איך דערעהן, או סאיין גאר א... לאקס ! אן ארימער, בידנער, עלטער, פאריתומטער לאקסן, וואס האט זיך ארראפנגליטשט פון א לעפל לאקסן מיט מלך, וואס דער סעקרעטואר האט געפירות צום מורייל.

די ביטערע אנטוישונג: א לאקס האט מיך אטגענארט.

און זוכנדיך עפערס ניעס בין איך אוועק און אידישן טעאטער. איך האב געהערט און צום פרילינג ווערט דארט אויפגעפרט א ניין שטיק, וואס שמעקט מיט ערעד און פרישקיט. דער פרילינגס-מאטיזו פון העדר פיעסע איז געווען: ביינאכט אוייפין בית-עולם ! מעדראבט א זיעם קבר (לבבוז פרילינג ?), ומטראנט א מות. דאס מאל א כלה-מיידל (ויז-ספאסט פאר פרילינג ?), אל-מלא-חרתמים ! א שווארצע חופה. און פלאץ-לנג אין דער פינסטערער נאכט, באָויזט זיך א ליכטיקע זון. די בין ווערט באָגאָסן מיט זון (טאָקע פרילינג ?) און מאָגנט קידיש.

איך מות זיך מודה זיין, און כהאב קעגנ דעם בר-מינן אין טעאטער געיזניךט און וויל בי אים מהילע בעטן פאַרוֹאָס כהאב נישט געהאט קיין געדולד צוּ-צוּ-זאָרטן בין מײּוועט אים ברענגן צוּ קבורה און בין אין מיטן אנטלאָפֿן. כהאב אים אבער איבערגעלאָזט אין הענט פון גוטע באָגרעבער ...

פון דארט האב איך זיך אריינגעאָפֿט צום "בית-זידין" און וויהדר עקיבערט מען מיר דעם מוח מיט אַטעלכע פרילינגס-פֿראָבלעמען, ווי שוחטים, מנקרים, חלק-אחוריים, גט'. און איך זיך פֿאָרגלי-ווערטן "סְאַלְטְ-בְּפִיְ", אַ משיחאָ וואס איז בלינד אוייפֿ אַן אָוִיגַג, געלעד פֿאָרומעט, אַ סְׁחֶפֶר, וואס שמעקט טאָבעקע און אַנאָ, וואס טרייפֿט און קאָפֿעט ...

די אַמְתָּה עַ פרילינגס-גִּוְאנְסַן.

בין איך אוועק איבער דיק אַרְאָמָעָן זוּן דארט אַ שפּוֹרְ פָּוֹן פרילינג און וויהדר — די אַלְטְ-גַּעֲבָאָקָעָנָעּ קְעִיקֵט, צוֹגַעַלְגַּעַנָּעּ מצוֹת אָזָן טוּכְלָעּ פְּלוּיְמָעּן. בְּלוּזִין אַין אַיִין "פּוּבְּלִיקְ-הַיּוֹן" האב איך באָגָעָנָט א נײַעַס : אַין פֿעַנְסְּטָעָר צוֹיְשֵׁן די פֿלְעַשְׂעָר מְשֻׁקָּוֹת אַין זיך גַּעַשְׁטָאָגָעָן אַ גַּלְעֹזְרָנָעּ כְּלִי אַוְיסְגַּעַנָּאָסּ אַין דַּעַר פָּאָרָם פָּוֹן אַ חַוִּירַל, אָזָן צוֹיְשֵׁן די אוּירָן פָּוֹנִים חַוִּירָל אַין אַרְיִינְגַּעַשְׂעָקָט אַ גַּעַדְרוֹקָט קַאָרְטָעָלָעּ מִטְּ דַּעַר אַויְשִׁיפֿט : "כְּשֶׁר-עַל-סְּפָה..."

איין עַק בְּלַעַק-לִיְּאָן-קָאָרָד האָבָן זיך מִינְעָ אַוְינְגָן אַגְּנַעַשְׂלָאָגָן אַן אַ אַידִישָׁע שִׁילָה, וואס אַיְן גַּעַהְגַּעַנוּ אַיבָּעָר דַּעַר בְּרִיטָפָן פָּוֹנִים גַּאנְצָן גַּעַסְל, נְעַמְלָעָךְ : "תַּהְיֵר בְּאַקְוֹמָט מַעַן פְּרִישָׁע מַילְךָ דִּירָעָקָט פָּוֹן דַּעַר קִי". מִין

פריליננס-פאנטזיווע האט זיך צושפֿילט : אַ גָּרְינְעַ לאָנְקָעַ, בהמות פריעין זיך אויף דער זון אונ פְּרִישָׁע וּוֹאָרְעָמָעַ מִילְּךָ גָּלִיכְּדָה פָּוּן דער קָוִס אַיְתָעָד . — זַוְּאוּ אַיְן דָּא דֵי קוּ ? — האָב אַיך גַּעֲפָרָעָגָט וְהָעָם עַרְשָׁתָן בעסְטָן אַידָּן, וּוֹאָס אַיְן מִיר אַנְטְּקָעָן גַּעֲקָוּמָן : אַיך מִיט אַ בְּעִזְּעִים-בָּאָרֶד, וּוּלְּ — כָּעָר אַיְן זיך בְּנָעִימָות-זִדִּיק גַּעֲגָנָעָן פְּהָנוּם בְּלַעַק-לִיאָן-אַרְדָּרָעָר «חַסִּידִים-שְׂטִיבָּלָּה» מִיטָּן טְלִיחָתָאָק אַונְטוּנוֹן אַרְעָם .

— עַטְּצָמָאַינְט דִּי בְּעַהָּאִימָעָ ? — האָט עַרְמִיר מִיט אַ מהַפְּדָ-פְּשָׁטָא נְגַגָּן גַּעֲנַטְפָּעָרט — טָא גָּאִיטָס אַרְצָן אַיְן אַ-אַזְּדָעָם «בְּשִׁמְיָם-גַּעֲוּלָבָלָּה». דָּאָס לְבָשְׁמִים-גַּעֲוּלָבָלָּה האָט . גַּעַשׂ מִט עַקְּשָׁה מִט כָּל-עַדְלִי גַּוְטָע-זְדִּיחָות, וּוֹאָס הַאָבָן זיך גַּעֲטָרָאָגָן פָּוּן . קַנְּאָבָלְ-זָאוֹרָשָׁת, זַוְּיָּעָרָע אָוּז גַּעֲרָקָעָס, אַיְנָגָעָלִיגָּטָע קְרוּיט, «קִיפָּעָרטָס», הַעֲרִינָגָה, נַאֲפָט, צִינְדָּה-אָלִיךְ אַונְגָּטָעָרָע שְׁפָרָאַצְּגָּנָעָן .

איַן דְּאָרָט גַּעֲשָׁתָאָגָעָן אַ גַּעַלְעָר אַיך מִיט אַ לעַפְּשִׁישָׁ אַפְּרָאָזְ-בָּעָדָל אַיְן אַ פְּאַרְפָּעָצָטָן וּשְׁפָעַנְצָעָר אַחֲצָטָאָוָעָן מִט אַוְיסְגָּעָפָלִיקָעָט עַלְגָּבוֹגָוּנוֹן, אַיְן האָט זיך בְּאַשְׁעָפְטִיקָט מִט פִּישָׁ-פָּאָגָן : עַר האָט גַּעֲכָאָפָט... הַעֲרִינָגָה פָּוּן אַ פָּאָס אַיְן זַיְּ סָאָרְטִירָט — מִילְּכִיקָּע אַונְ רְוִיְּקָע, פָּעַטָּע אַונְ מַגְעָרָע .

— אַ גָּלָאוּ מִילְּךָ פָּוּן דָּעָר קוּ ! — האָב אַיך מִט אַ פְּרִילִינְגֶּס-טָאָן אוַיסְגָּעָרוֹפָן .

אוֹן זַיְּן רַעֲכָטָע הַעֲרִינְגָּ-רְאַסְלְדִּיקָע האָט אַ פָּאַרְגְּרִינְטָע גָּלָאוּ אַנְגָּעָנוּמָעָן, זַיְּ אַרְיִינְגָּעָרוֹקָט אַיְן אַ פָּאַרְסָמָדָעָרָטָן קִיבָּל אַונְ מִיר פָּוּן דָּאָרָט אַ גָּלָאוּ מִילְּךָ אַנְגָּעָשָׁעָפָט «דִּירָעָקָט פָּוּן דָּעָר קוּ»... אַוְיסְגָּעָמָטָעָרָט פָּוּן מִין גַּעַיְגָּעָנָגָן אַונְ אַיך אַרְיָין אַיְן אַ רְעַסְטָאָרָצָן אַיְבָּעָרְבָּאָפָן וּדָאָס הַאָרֶץ אַיְן דָּאָהָב אַיך דִּעְרוֹעָן בְּלָוּמָעָן אוַיְיךְ דִּי טִישְׁלָעָן .

בְּלָוּמָעָן, בְּלָוּמָעָן, בְּלָוּמָעָן ! דִּי פְּרִיְּדָה פָּוּן מִין נְשָׁמָה ! רְזִוְּנָה פְּרִישָׁע... עַרְשָׁתָמִיט אַ יָּאָרְ צָוְרִיק גַּעֲקוּיְטָמָע בַּיְּ וּוֹאָלוֹוָאָרָטָס, אַוְיסְגָּעָרְבָּעָטָע פָּוּן... פָּאָפִיר, גָּאָר אַן אַנְטִיק, אַונְ לְיִלְעָן, וּוֹיִיס-דְּרוּיטָע, אַוְיסְגָּעָשָׁעָפָטָע פָּוּן שְׁמָאָטָעָס... דִּי «בְּלָוּמָעָן» וּזְאָלָטָן אַפְּשָׁר גַּעֲשָׁמָקָט זִיךְּ, וּוֹעֵן נִישְׁטָה דָּעָר קָעְזָ-קָוָן וּוֹאָס אַיְן גַּעַלְעָגָן אַיְן שְׁכָנָה... .

הַאָב אַיך דָּאָרָט אַוְיפָּגָעָגָעָסָן אַ קָּאָטָלָעָט פָּוּן «שְׁבָתָ-בְּרָאָשִׁית», פָּאָרָטָן מִיט «דוֹשְׁנִינְדוֹשָׁעָרְ-בִּירָה» אַונְ זַיך בְּאַלְדָּד דָּעְרָבָן אַרְיִינְגָּעָכָפָט אַיְן בעט אַרְיָין. דָּאָרָטָן, אַונְטָעָר דָּעָר יְוָאָרָעָמָעָר פְּעָרָעָנָעָן, הַאָב אַיך עַרְשָׁתָדָעָרָט אַיְן דָּעָר פְּרִילִינְגָּה אַיְן דָּאָ ! נַאֲרָד דָּעָר דָּאָקָטָאָר, וּוֹאָס האָט מִיר דָּעָם דָּוּפָק גַּעֲטָאָפָט, האָט גַּעֲזָאָגָט אַונְ נִישְׁטָה, אַונְ סָאָיְן גָּאָר דִּי «בְּלוּ...» .

צוווי גאסן — צווויי מזלות

הაכט זיך, וואס קען שווין זיין ליבעלעכער אוון גנטער פון צוווי מרידער, קינדער פון איין מאמען. פונדעסטעונג טרעדט, או אינגערא איז א רויטער אוון דער צוווייטער א שווארכער; אינגערא א מוצלח אוון דער צווויי טער א לאיזויצלה.

אוון אונו אויך מכה צוווי גאסן — זויטשעפל אוון קאמערשל רoid. הדאכט זיך, צווויי ברידערלעכער גאסן, צווויי "משה לעך", וואס ביי "גאנדרנערס-קארנגער" האבן זיך זיך זיך העט געהבון אוון לוייפן בידיע אינאיינעם. פונדעסטעונג זעבען דאס צווויי פארשידענע אינזעלן, מיט צווויי פארשידענע מולות.

זויטשעפל דער בר-מל אוון קאמערשל רoid הער שליט-מל!
זויטשעפל אוון די אויפנטעקהמעגע בעיר-גטא, די ריבע מומע, די מיט בריליאנטז-באליגנטע, וואס א גאנצן טאג ברענט ביי איד "עלעקטראע".
אל ברענען! — זאנט זיך — וואס, איך קען נישט "הערפֿאַדערן"?
אוון קאמערשל רoid אוון די ארים-קורה, וואס זיצט א גאנצן טאג אין דער דלוֹת-דיקער "שאָפְּקָעַ" אוון קוּקֶט די אויגן אויס אויף עפֿס א קובה.

זויטשעפל לעבעט זיך גאנץ בריטעלך. וואס וועלט איך דען? אויך אירע טואטוארן ליגן זיך צוליגנט די שענטסטע "סיבעמאס", די בעסטע אידישע רעסטאראגען, די "אָרְטַּפְּאָלְעָרִיעַ", די "לייברער", דער אידישער "לְעוֹזֵצְמָעֵר", די וְאַדְאָקְצִיעַ פון די "צִיטַּט", דער "האָסְפִּיטָּאַל", די "אנגַ-דערגרואנד" סטאג'יעס אוון די סאמעראַדְבָּעַ לילין.

אוון קאמערשל רoid וואס פארמאגט? — אחוץ אויך "העלס טרייט-מאָרְקָעַט", וואס הערמאָנט דיר אוין דער ואָרְשָׁאוּר סמְאַטְשָׁע גאס, קענסטו אויף גאנזישט אַנוֹזְוַיְן.

איין זויטשעפל האבן די סוחרים שווין פון לאָנג אַיסְגַּעַדְקָט די שווין פון זיירע געשעטען אוון נײַיַּה מאָדָרְגָּע שוי-פְּעַנְטָעַ אַרְיָינְגָּע שטעלט. פון די אַיְבָּעַרְשָׁטָע שטאקן, איין זוּלְכָּע זיך האבן יאָרְן לאָנג גע-וואוינט, האבן זיך זיך אַרוּסְגָּעַלְבִּין. "סְטָאָקְ-דְּרָמָס" אַדְעָר "פְּעַטְמָאַרִיס"

האָבן זיך זיך געמאָבט.

או ס'קומט די צייט צו שליסן דאס געשעפֿט, לאזט דער וויטשעפֿלעַר סוחר אַראָפֶן די לאָזֵן אָזֵן פֿאָרט זיך אֲהַיִם. וווער מִיט זִין "קָאָר" אָזֵן וווער מִיט זִין "סִיוּזַן-טִיקָּעַט" קִיְּין קִילְבּוֹרָן, העמְפּסְטַעַד, גַּאלְדָּעַרְסַן גַּרְיַין, אָזֵן אֲפִילּוּ צָוּם יַם.

אָזֵן דַעַר קְרֻעַמְעַר אִין קָאָמְעַרְשָׁעַל רֹזְהַד, אָזֵן עַר פֿאָרְגִּילְטַן די "שָׁאָפֶן" קָעַ "זִינְגַּע מִיטְזַן" "איְזַן", קִרְכִּיטַן עַר אֲרוֹדוֹת אִין דַעַר חֹוְדַן, אִין זִין "בָּאַ" גַּרְעַבְּעַנְגִּישׁ", אָזֵן צְוִישַׂן דַעַם הַוְּהַא פּוֹן אַהֲלָבָן טַוְן קְדִישִׁים-לְעֵךְ, מַאֲכַט עַר דַעַם חַשְׁבוֹן פּוֹן דַעַם טָאָגַס פְּדִינוֹן.

אִין ווּוִיטשְׁעַל, דַעְרְצִילְטַן די גַעַשְׁכְּטָע, זַעֲנַעַן אַמְּאָל גַעְוּזָן "גְּרָאָסְעָרִי-אָזֵן-לְעָמָנִידַן-שָׁאָפְּקָעַלְעַד". אַטְּ-אַטְּ-אַטְּ מִיטְזַן פִּינְגָּעַר — אִין אַמְּאָל גַעַשְׁטָאנְגַּעַן אַ "סּוּוּיטַס-שָׁאָפֶן" מִיטַּא פְּעַנְסַן טַעַרְלַן אַ קְלִינְסַן, אַ בָּאַהֲדִיפְעַטְסַן, פּוֹן פְּלִיגְנַן בָּאַפְּינְטַלְטַן. הַיִּינְט אִין דָאָרְט אַן עַרְשַׁט-קְלָאָסִיג "וּוּעָסְטַן-עַנְדָּעַר" קְלִידְעַר-גַעְשְׁעַפֶּט.

אִין קָאָמְעַרְשָׁעַל רֹזְהַד גַעַפְּנַסְטוֹ נַעַד "גְּרָאָסְעָרִי-שָׁאָפְּקָעַלְעַד" ווָאוֹ "מִגְּנַעַמְט אַוְיְפַּן בִּיכְלַן" אַדְעַר מִפְּאָרְשְׁרִיבְט אַוְיִף אַ "בָּעָגַן" אַן סְוִף ווָאָדָן, אַן דַעַר מַאְן בָּרָעַנְגַּט אֲהַיִם די "וּוִיחַזּוּשַׁעַט", גִּיט מַעַן עַפְעַס "אַוְיְפַּן אַקְאָונְטַן" אַדְעַר מַעַן "סְעַטְלַטַן" אִין גָּאנְצַן.

אַן ס'קומט דַעַר לִיבְעַר זַוְמָעַר עַפְנַט דַי וּלְבִּיקְעַע "גְּרָאָסְעָרִי-שָׁאָפֶן" אַ שְׁטִיקְלַן-פְּעַנְסְטַעַר, שְׁטַעַלְטַן פּוֹן דְּרוֹסְטַן אֲרוֹוִיס אַ שְׁמַאְלַן טִישְׁלַן מִיטַּא "סְאַדְעַרְפָּאָנוֹטִין" אָזֵן לִימְטַט פָּאָר "קָאָלְדִּידִינְקַס", בָּעַת קְלִינְעַן קִינְדָּעַר קוֹפְּנַן פָּאָר אַ "פָּאָהִידְגַּג סּוּוּיטַס".

די אַמְתָּעַ מִסְחָרִים!

אָזֵן אִין די שְׁוּוּעָרָע, דַוְשְׁבַּע זַוְמָעַר-גַעַכְט וּוֹאָרְפַּן די קָאָמְעַרְשָׁעַל-רוֹדִיקְעַע אַרְאָפֶן זִיךְ די רַעַקְלַעַד מִיטַּא דַי וּוּסְטַעַלְעַד מִיטַּא צְעֻוִיקְטַעַע קָעַלְנָעַר אָזֵן וּצְעַן זִיךְ אֲוֹסַס מִיטַּא זַיְעַרְעַ פְּלָנִיתְתַּעַס אַוְיִף בָּעַנְקָלְעַד אַין גָּאָס אִין "כָּאָפַן לוֹפְטַן".

סְאַדְעַרְמָאָנְט דִיְידַן אַן דַעַר הַיִּים, אִין דָאָס קְלִינְעַן שְׁטַעַטְלַן דִיְינְס. אַמְּאָל הַאַט ווּוִיטשְׁעַלְעַד אַוְיִיךְ אֲזַוְּיִיךְ גַעַטְוֹן. הַיִּינְט אַבְעַר כָּאָפַן די ווּוִיטשְׁעַלְעַד לוֹפְטַן הַעַט-הַעַט אִין עַדְשּׁוֹעַר.

דַעַר ווּוִיטשְׁעַלְעַד הַאַלְטַן, אִין עַר אַיִן גְּרוּסַס-שְׁטָאָטִיק, צִיוּוֹלְלִיְּדַיְּרַת, מַאְדָעָרָן, בָּעַת דַעַר קָאָמְעַרְשָׁעַל-רוֹדִיקְעַד אִין קְלִינְשְׁטַעַטְלִידַיְּקַן, אַלְטַמְּאָדִישַׁ, צְרוּיקְגַעַשְׁטָאָנְגַּעַן.

אִין דַעַר קָאָמְעַרְשָׁעַל-רוֹדִיקְעַד ווּוִיסְטַס עַס. אֲזַוְּיִיךְ זָאגְט דַעַר ווִיִּיְשְׁעַלְעַד. עַר דַעְרְצִילְטַן, אִין קָאָמְעַרְשָׁעַל-רוֹדִיקְעַד וְאַרְאָפֶן אַרְבִּינְגְּרָגִין קִיְּין ווּוִיטשְׁעַלְעַד, רַאֲוִירַת עַר זִיךְ פְּרִיעַר אַפְּ אָזֵן פּוֹצְט וְזִיךְ שְׁבַתְזִיךְ אֲוִיסַס.

וילעד וויסט, אז אין וייטשעפל קעו מען זיך נישט באוויין אין דעם
קאמערשל-רוידיקון הילך.

און או משפט אידיש-טאטער אין "גרענד-פאלַיַּה" אדער
אין "אדלאָר-הָאָלַיַּה", פילט זיך דער קאמערשל-רוידיקער ווי בי
זיך אין דער חיים. ער קומט אין זיין טאטער אין אַ קאָלנער,
דאָס העמד אָפָּה, עמד! — אָן מיט עטלעכע פונט וועלשנען גיטס, וואָס ער
צענאנקט מיט די שיך דוקאָ דעמאָלט ווען ס'האלט ביי די "הָדָאַ"
מאָטישטטע מאָמענטן". אָבער אוֹן דער זעלבָּער קאמערשל-רוידיקער
פלעגט קומוֹן אין "פֿאָוִילְאָן-טָאָטָעָר", אָן ער געוען יִסְטָוּבָּדֵק
אוּסְגָּעָפָּצָט אָוֹן האָט שווין נישט געטמאָקָט קִין וועלשנען ניס נאר...
מאָנקִי-נאָטָס", דאס גָּאָצָנָאָלַע טָאָטָעָר-מָאָכָל.

דער קאמערשל-רוידיקער וויסט ווי זיך צו הָאָלָטָן אין וייטשעפל.
דער פָּאָרָאָר, אָן אָ קאמערשל-רוידיקער אַי זיך משׂיך מיט אַ ווַיִּיְ
טָשָׁעָלָעָר, ווּערְתָּ אַ גָּאנְצָעָרַן קָאָךְ. מַאיָּוָי אִם, דעם קאמערשל-רוידיקון,
מקנא:

"איַיַּ-איַיַּ-איַיַּ! גָּעָנוּמָעָן אַ וַיִּטְשָׁעָפָּלָעָר! מַסְתָּמָא האָט עַס גָּעָנוֹנָ
גָּעָלָט גַּעֲקָאָסָט! וְאָס-זָשָׁעָ, בְּחִינָּם?!"

וַיִּטְשָׁעָפָּל האָט מָוָל!

אָבער אוֹן קאמערשל רoid האָט נישט קִין מָוָל, האָט זיך אָבער מערער
אִידְישְׁקִים פָּוֹן וַיִּטְשָׁעָפָּל, אָוֹן פְּרוּמְקִיט — אָוחָאי!
קאמערשל רoid אָיַן אָנְגָּעָפִיקָוּוּס מיט שָׁוֹלְעָן אָוֹן שְׁמַלְכָּלָעָר. אָן
קאמערשל רoid גִּיט אַ דָּאוּזָן אָהָעָר אַ לעָרָן, גִּיט עַס אַ רְהָעָר אָוֹן אַלְעָ
זִיבָּן הִימְלָעָן!

— פָּוֹן קְלוּיסְטוּרָס האָבָּן מִיר שְׁוֹלְעָן גַּעֲמָאָכָט — וְדַעֲרַצְיָילַן די קָאָ
מְעָרָשָׁלְ-רוֹיְדִיקָעָ מִיט שְׁטָמָאָלַיַּה — אָוֹן די מִיסְיאָנָגָרָן האָבָּן מִיר אַיִן גָּאנְצָן
פָּאָרָטְרִיבָּן. אָיַן בְּרָעָקָל מִיסְיאָנָגָרָן האָט זיך בְּיִ אָנוֹן אָרוֹמָגָנוֹוָאָלָגָעָרט, אָ
רָעָשְׁטָלָל פָּוֹן די עַשְׂרָמְכוֹת, וואָס האָט אַלְעָ וְאַדְגָּעָהָאָלָטָן דָּרָשָׁה אָיַן
קָאָרְגָּעָרְסִידְגִּיסְטְּרִיטִיט, האָבָּן מִיר אִים אוֹיךְ מְשָׁלָחָ גַּעֲוָעָן. נִישְׁטָא בַּיִּ
אָוֹנוֹ קִין מִיסְיאָנָעָן! אָיַן וַיִּטְשָׁעָפָּל אָבער זָעָנָעָן זַיִּפְּרָאָרְבִּילְבָּן צְוָאָמָעָן
מִיט זַיִּעְרָע "דָּרָשָׁה לִיהְדוּם".

הָעָרָן דָּאָס די וַיִּטְשָׁעָפָּלָעָר, זָאגָן זַיִּ:

— רָאַשְׁתִּית, אַיִן בַּיִּ אָנוֹן פְּאָכָאָן אַיִן שָׁוֹלָן, די "מְחוֹזִיקִי-הָדָת", אַיִן זַיִּ
שְׁקוֹל כְּנָגָד אַלְעָ אַיִיעָרָע שְׁוֹלְעָן. וְהַשְׁנִיתִית, האָט אַיר דָּאָךְ חֹזֶן די מִיסְיאָ
נְעָרָן-טְרִיבָּעָרִי גָּאָרְגִּישָׁת בַּיִּ זַיִּ גַּעַשְׁאָפָּן.
טָעָנָהָן די קאמערשל-רוֹיְדִיקָעָ:

— און דער "קונסט-טעטעל" זושא איז געשאפען געוווארן אויב נישט
בי אונז אין קאמערשל דרייד ?
ענטפערן די וויטשעטעלער :

— א שענעם תכלית האט איר פון "טעטעל" געמאכט !
און אט איז אמאפערט מעז זיך און מעדערלאנט זיך זוי ס'קער צי
זיין "אין די עתודים".

א רחמנות נבעביך אויף קאמערשל דרייד. זי האט קיין מול נישט.
זועז איך וואלט געווען בכח וואלט איך צוועק צו די אכצן "גוטע"
איידן" זואס געפינען זיך איז לאנדאג. כיוואלט אוועקגעלייגט אכצן קוויטט
לעך מיט אכצן פדיוגות, אונ זוי, די "גוטע-איידן", זאלן גאט בעטן און
קאמערשל דרייד זאל אויפגערטיסט ווערן און איר מול זאל געמען
שיינגען און זי זאל האבן אונא מערכת זוי וויטשעטעל.

דער "ווײַיטשעפֿלער עקספֿרָעַס"

ווער קען נישט דעם "ווײַיטשעפֿלער עקספֿרָעַס"? ווער איז דען מיט אים נישט געפֿאָרָן?
דאכט זיך, אוֹ ס'איַוּ נִשְׁתָּא קִין אֵיך אָזְן לְאַמְדָּאָן וְאָסְ הָאָט נִשְׁתָּזְוָה
געווּן זיך צו העזקן מיטן "ווײַיטשעפֿלער עקספֿרָעַס". אוֹיב אַזְעַלְבָּעֶר
איַזְיָאָדָא זַאֲל עַר מִיר זַיִן בַּילְד צוֹשִׁיקָן, אוֹן אֵיך וּוְעַל עַס אַרְיָין
שטעלן אַין דעם קוֹרְאַזְיָעַטְזְּנָמָהָוָם.

דער "ווײַיטשעפֿלער עקספֿרָעַס", דגַם עַר הָאָט נָאָך נִשְׁתָּא בְּאַנְקָרָאָ
טִירָט, הָאָט אֵיך אַ צּוֹיִינָן נָאָמָעָן: "וַיְרוּשָׁלָם/עַר טְרָאָמוֹויִי" אַחֲרָאָרָא
עַנְגָּלִישׁ: "זְהָהִי חַזְשֻׁרְחַזְלָעָם קָאָרָא".
אמָת, אוֹ אַוִּיפְּ דָעַר וְשִׁילְדָּס פָּונְ דָעַר דָאַיְיקָעָר "קָאָרָא" אַיז נִשְׁתָּא אַנְגָּעָא
שְׁרִיבָּה, נִשְׁתָּא "וְוַיְיטשְׁעַפְּלָעָר עַקְסְפְּרָעַס" אוֹן נִשְׁתָּא חַזְשֻׁרְחַזְלָעָם קָאָרָא.
סְאַשְׁתִּיטָּה בְּלִיאָא אַ נָּוָמָעָר: "647". אַבְּעָר אַלְעָוָוִיסָּן אוֹן דָאָס אַיז דָעַר
"וְוַיְיטשְׁעַפְּלָעָר עַקְסְפְּרָעַס", אוֹן אוֹיב אַיְמִיצָּעָר וְוַיִּסְטָּעָס נִשְׁתָּא, זָאָרגָט
שׂוֹין דָעַר קָאנְדוּקָטָאָר דָעַרְפָּאָר, אוֹן מִזְאָל עַס טָאָקָע וְוַיִּסְטָּעָס אַוְן בְּקוֹלְרָם
שְׁרִיּוּט עַר אָוִיס :

"וְוַיְיטשְׁעַפְּלָעָר עַקְסְפְּרָעַס!"

אוֹן קִינְגָּעָר שְׁמִיכָּלָט נִשְׁתָּא. קִינְגָּעָר פְּרָאָטָעָסְטוּרָט נִשְׁתָּא. וּוְילְיָא
דָאָך טָאָקָע דָעַר "וְוַיְיטשְׁעַפְּלָעָר עַקְסְפְּרָעַס". בְּלִיאָא עַל-פִּידְמָוֹת שְׁמִיטָּה
דָאָרט דָעַר נָוָמָעָר "647".

דער "וְוַיְיטשְׁעַפְּלָעָר עַקְסְפְּרָעַס" לוֹפִיט פָּונְ סְטָעָמְפָאָרְקָה-הַיל בֵּיז צַוְּ דִי
לְאַנְדָּאָן דְּאָקָס, דְּוּרְבְּשִׁינְיָה-עַגְדִּיקָה וְהָעַם אַינְגָּעוֹיִיךְ וְפָונְ אַונְגָּעָרָעָגְעָדְיכָט
בְּאַפְּעַלְקָעָרָטָעָא אַיְדִּישָׁעָ קִיבְּצָים פָּונְ סְטָאָקָנָא בְּנֵיאָגְבָּגְטָאָן, דְּאַלְסְטָאָן, קָאָרָא
מְעַרְשָׁלְסְטָרִיט אַוְן לְעַמְּאָן סְטָרִיט.

דָעַר "וְוַיְיטשְׁעַפְּלָעָר עַקְסְפְּרָעַס" אַיז פְּוֹלְמָוִיט פָּאָסְאָוָשָׁרָין, דָאָכָט זִיךְ,
אוֹ קִין "קָאָרָא". הָאָט נִשְׁתָּא אַזְאָא שְׁפָעָ וְיִ דִי דָאַיְיקָעָר "קָאָרָא". ס'איַוּ דָאָס
בְּעַסְטָעָ גַּעַשְׁעַפְּטָמָה, זָאָגָן אַיזָּה, מִצְאָלָט "קָעָשׁ" אוֹן נִשְׁתָּזְוָה מִתְּ קִין "בִּילְסָ".
אַ פְּדִיּוֹן — הַלְּוָאָי אַוִּיפְּ יַעַדְן "שְׁאָפְּ-קִיְּפָרָר" גַּעַזְאָגָט גַּעַוָּאָרָן. מִשְׁטָוֹפָט

זִיךְ צָוָם "וְוַיְיטשְׁעַפְּלָעָר עַקְסְפְּרָעַס" וּוְיִ צְוָאָגָטָן-אַיזָּה.

וְהָעָר זָעָנָעָן עַס זִיְּגָעָ "קָאָסְטָחָמָעָרָס"? אוֹיב אַיר וְוַיְלָט עַס וּוְיסָן, מָא
זִיְּטָ אַיְיךְ מְטָרִיחָ אַוְן גִּיטָּה אַרְיָין (נִין! שְׁטוֹפָט אַיְיךְ אַרְיָין!) פָּאָרְנָאָכְטָ-צִי
אַיְנָסָם "וְוַיְיטשְׁעַפְּלָעָר עַקְסְפְּרָעַס" אוֹן גִּיט אַזְיָי זִיךְ אַ בְּרוּם אַרְוִיס

מייט אַ מנגהה-גינון: "אַשׁורי יושבי בִּיתְךָ" אָזָן אַיד וְחוּטָן אָזָן אָזָר אַגָּנָן-
צעַר "עֲקָסְפּרָעֵס" וְוָעַט זַיְקָ גְּבָעָמָן שָׁאַקְלָעָן אָזָן מִיט אַיד מִיטָּאוֹנוֹן.
אַלְעַזְלַעַז, אַחוֹזָן דַּעַם קָאנְדּוֹקְטָאָר אָזָן אַפְּשָׂר אַמְּפָלָז וְרָאָיר. נִישָׁת וְווַיְלָז
ער אָזָן אַיד גָּאָרָר מַחְמָתָ רַגְילָות...".

דַּעַר זְוִיּוֹתְשָׁעֶפְלָעֶר עֲקָסְפּרָעֵס" אָזָן נִישָׁת בְּלוֹוִזָּ אַיְדִישְׁעָרָ אַמְּנִיבָּס,
גָּאָר — אַגָּנָן אַיְדִישְׁ שָׁוֹטוּטָל. מִיט אָזָן "קָאָזָעָז" בְּגַעֲגָנָט אַיד דָּאָרָט
דַּעַם רָבָּ, דַּעַם שְׁחוֹטָ, דַּעַם חָזָן, דַּעַם גַּמְּבָּאָי, דַּעַם מַלְמָד אָזָן דִּי בְּעַלְיְבָתִים
פּוֹגָּזָם שְׁטָעָטָל.

אָזָן אַלְעַזְלַעַז מַאְנְסְבִּילָן עַזְסָקָן זַיְקָ אַין עַפְּסָז:
וַיִּצְטַּח אַיְדָן אָזָן אַיְדִּטְיִיפְּסָ אַיְדִּיְאָרָטָל: אַ מְדָרְשָׁלָל הַאַלְמָטָל עַד
אַיְן דַּעֲגָנָט אָזָן לְעַרְנָט בְּלִחוֹשׁ. אַ צְוִוְיְטָעָר קָוָקָט אַרְיִין אַיְן אַ צְוִוְיְטָסָרָסָרָס
אָזָן מְוֹרָמָלָט עַפְּסָז מִיט דִּי לְיָפָן. בְּאַפְּסָטָו. אַ קָּוָקָט, דַּעַרְעָסָטָו אָזָן וְעַד
צָאָגָט אַיְצָט דַּעַם "יּוֹם-תְּהִלָּים" זַיְגָנָם. אַ דְּרִיטָעָר אָזָן רַאֲשָׁוּזָרוּבָו אַרְיִין-
גַּעֲטָוָן אָזָן אַיְדִישְׁ בָּזָק אָזָן שְׁמִיכָלָט צֹ זַיְקָ אַיְן בְּעַרְחָלָ אַרְיִין, שְׁלָומָז
עַלְיכָמִין לִיְעָגָט עַד.

אָזָן כְּמַעַט אַלְעַזְלַעַז לִיְעָגָן אַיְדִישְׁ צִיטְוָנוֹן. אַיְמָעָר דַּעַם "פְּרָאנְטָן"
פִּידְזָשׁ", אַ צְוִוְיְטָעָר דַּעַם דְּאָמָן אַירָקָן דַּעַרְעָסָרָז. דָּאָכָט זַיְקָ, אָזָן
דַּעַר גּוֹיְאַיְשָׁעָרָ קָאַנְדּוֹקְטָאָר קָעָן אַיְדִישְׁ, וְוַיְלָז אַירָקָן עַר דָּוָקָט אַרְיִין
דַּעַם קָאָפָן אָזָן אַיְדִישְׁעָרָ צִיטְוָנוֹן אָזָן פְּרָעָגָט דַּעַם לְעֹזָר:

— זְוִיּוֹתְשָׁעֶפְלָעֶר טִיפָּ פְּאָרְדָּהָ פְּרָעָסְטָ דְּעַיס?*)

נִיְיָן! דַּעַר זְוִיּוֹתְשָׁעֶפְלָעֶר עֲקָסְפּרָעֵס" אָזָן נִישָׁת קִין אַמְּנִיבָּס, גָּאָר
אַ זְוִיּוֹתְשָׁעֶפְלָעֶר אַינְסְטִיטּוּצָע, אַ זְוִיּוֹתְשָׁעֶפְלָעֶר "יְיִוּאָ".
אָזָן דִּי אַזְדָּעָנָס וְזָאָס טָוֹזָן? לִיְדָיק זַיְצָן זַיְקָ נִישָׁת. אַיְנָע שְׁטָרִיקָט
אַ זָּאָקָט. אַ צְוִוְיְטָעָר, וְוּלְבָעָר וְוַיְלָז פְּאָרְדָּלְפָּעָן זַיְחָנָן זַיְאָס פְּאָרָא אַ גַּעֲטָרִי
וְוַיְבָז דִּי אַיְתָ, זַיְצָט אָזָן נִיְיָט צֹ קָנְעָנָלָעָץ צָום מְאָגָס פְּלָוָהָעָרָן... אָזָן דִּי
וְזָאָס טָוֹזָן גַּאֲרָנוֹשָׁט טָוֹזָן אַיְיךְ עַפְּסָז: זַיְקָ זַיְצָן אָזָן בְּמָרָעָדוֹן דִּי שְׁכָנָים
זַיְעָרָעָז אַזְעָר דַּעְרָצְיָילָן דִּי צְרוֹת וְזָאָס זַיְקָ הַאָבָן אַוְסְצָחָשְׁטָיָן פּוֹן שְׁוֹהָגָעָז
רִינְס, קִיבְּדָעָר אָזָן אַפְּלָיו פּוֹן דִּי טִיעָרָע "גַּעַשְׁפָּאָגָעָן".

בְּכָלָל, אָזָן אוּפְּפָן זְוִיּוֹתְשָׁעֶפְלָעֶר עֲקָסְפּרָעֵס" לְעַבְעַדְיק אָזָן פְּרִילְעָד.
מִינְיָן לְאַגְּדָסְמָאָן יְרָחָם אַגָּנָט, אָזָן עַר הַאַטְטָוָנָט מַאל מַעַר הַתָּחָא צֹ פְּאָרָן
מִיטָּי' זְוִיּוֹתְשָׁעֶפְלָעֶר עֲקָסְפּרָעֵס" זַיְיָ מִיט אַ רְאָלָס-דְּרָאָיס*. הָגָם, מִיט אַ
רְאָלָס-דְּרָאָיס" אָזָן עַר נָאָזָן נִישָׁת גַּעֲפָאָרָן, נָאָר עַר אַיְיךְ זַיְקָ מַשְׁעָר אָזָן
סַאֲדָאָרָפָז זַיְן אַ גְּרוּס אַפְּקָוּמָעָנָישָׁ צֹ זַיְצָן אַיְינָעָרָלְיָין אַ פְּאַרְשָׁטִיקָטָעָר
אָזָן אַ "רְאָלָס-דְּרָאָיס" אָזָן נִישָׁת הַאָבָן מִיטָּה וְהַמְּמָעָן אַ וְאָוָט אַוְסְצָגְוָעָדָן.
מִקְעָן דָּאָזָן פְּאָר אַוְמָעָטִיקִיט, שְׁוֹנָאִי-צִוְּן, פּוֹן זַיְגָנָעָן אַרְאָפָז.

*) "וְאָסְאָרָאָס פְּרָעָד, שְׁרִיבָטָמָעָן דָּאָזָן, וְוַעַטְגָּנוֹיָנָעָן דַּעַם עַרְשָׁתָן
פְּעַרְדָּז-גַּעֲיָנָג?"

אנהערש איז אבער אין "ווײיטשעפלעער עקספרעס". דארט פארט איז בעכירות, מיט נאך עטלעכע מנגנים איזן און איר פילט איזיך ווי איז א הייך מישער באד; דער דערציאלט אַ מעשהילע, הער אַ וויז, הערוויל קיריבט איזיך עפֿס אַ פרעמד קינד אַרויף אויף די קני און שלעטס איזיך אַראָפּ די ברילן, בעת פון אונטן געטט איזיך אַ צוֹוִיט קינד אַראָפּ דעם קאָפּעלוש, פֿאָטַשְׁטַש איזיך איזיך אַזער דער פֿאָטַלְנִיגְעַץ אַז אַגְּט : "עַנְקָל, גַּזְוּ מֵעַי פְּנֵי!" אַוְיב נישט. סְטוֹרָאַשְׁטַע ער אַרוֹיסְטוֹוואָהָרָפּן דעם קאָפּעליש דֶּרֶכְּן פְּעַנְסַ טער. אַדער מיט אַמְּאָל פִּילְט אַיר, אַז עפֿס קאָפּעט איזיך אַריין אַין האַלְדוֹן אַריין. פֿוֹנוֹאָגָעָן קאָפּעט עַס ? קִין רְעוֹן גַּיִיט זִישַׂט אַז דער דאָרְפּון דער "קָאָרְד" אַיז הַלְּלה נִישְׂט גַּעֲלַעֲכָרָט. סְיַאָפּעַט אַבער פֿאָרט מיט עפֿס אַוְינְס וּזְאָס סְיִפְּלִיט זִיך גַּעֲלַצְּן. דָרְשַׁט, אַיר בְּאָפְּט זִיך, אַז אַידְעַן פִּידְט אַ צוֹשְׁנִיטעַגְעַם הַערְבִּינְג מִיט דָאָסְל אַיְגְּנוּעַפְּאַקְט אַין אַ פִּינְיַעַעַלְעַע, אַבער דָאָס פֿאָקְעַלְעַע צְוַעַפְּט אַזְמַט אַוְיפְּז "קָאָרְד" סְטוֹרָאַפְּעַט ; דָאָט זִיך דָאָס פֿאָקְעַלְעַע אַ קְאָפְּעַטְשְׁקָעַלְעַע צְוַעַפְּט אַז אַיְעַר נַאֲקָעַטְעַר רָוקְן תָּאָט פֿאָרוֹזְקַט דעם טַעַם פָּוֹן אַ בִּיסְלַעַרְדְּאָסָל ...

הכל, סִיאַי דער אַמְּתַעְדֵר אַיְדִישְׁעָר הַעֲנָוג צַו פָּאָרְן מִיטְ'ן "וְוַיְיטשְׁעַפְּלָעַר עַקְסְפְּרָעַס", בְּפִרְט נאך דָּאנְדְּרַשְׁטִיך, וּזְעַן דָאָס גַּאנְצָע שְׁטַעַטְלַלְעַד לְאָוֹת זִיך אַרְאָפּ אַין "שְׁטַעַטְלַ" אַריין צֻום גַּרוֹסִין אַריַיד — צַו דער "לִין", אַיְנְזְרוּקְיָפּן אַרוּפּ שְׁבַת. סְפָּאָרְן דָּעַמְּאָלַט "בְּעַגְס", קָאַשְׁעַקְעַס, טְשַׁעַמְּאַחְנָעָס אַזְמַט דער עִיקָּר — וּזְיַבְּעַר. אַזְעַלְטַמְּטַמְּט וּזְיַבְּעַר.

בָּאָלְדַּו וּזְדַּעַר "וְוַיְיטשְׁעַפְּלָעַר עַקְסְפְּרָעַס" רִירְט זִיך נאך אַרוֹיסְטַע פָּוֹן סְטוֹרָאַדְזְּהַיל, הוֹיְבַּט זִיך אַן זִין קְלִיעַנְטוֹר. דָאָרט אַין סְטוֹרָאַדְזְּהַיל שְׁפָּאָגָעָן אַרוּפּ אַים אַרוּפּ "לִיְדִיס" מִיט פּוֹטְעַרְגַּעַן מַאנְטְּלָעָן אַז פִּינְע "הַעַטְסָ". אַנְקָמְעַנְדֵל קִין סְטוֹאָקְ-זְיַוְאַגְּנָטָאָן קְרִיבָן אַרוּפּ דָעַר "קָאָרְד" אַרוּפּ שְׁוֹן נִישְׂט קִין "לִיְדִיס", נָאָר סְתָמְפּוֹרְוִין אַמְּגַעַטְוֹן אַז נִישְׂט קִין גַּאנְצָעַנְעַד פּוֹטְעַר-מַאנְטְּלָעָן, זִיך דִי "לִיְדִיס" פָּוֹן סְטוֹרָאַדְזְּהַיל, נָאָר — וּזְאָלְעַנְעַד מִיט פּוֹטְעַרְגַּעַן קְלִעְנְדְּרַלְעַד. אַז דָּלְסְטָאָן שְׁלַעְפָּן זִיך שְׁוֹן אַרוּפּ דָעַר "קָאָרְד" אַרוּפּ, נִישְׂט קִין "לִיְדִיס" אַז נִישְׂט קִין פְּרִיעַעַן, נָאָר פְּשַׁוְתָעַ אַיזְעַנְגַּעַס מִיט אַיְנְפָאָכָעַ מַאנְטְּלָעָן, אַז אַברְעַלְעַד פּוֹטְעַר אַדְעַר מִיט אַז אַפְּגַעַשְׁאָסָן קְלִעְנְדְּלַפְּן עַפְּס אַזְמַט שְׁוֹן קְיַינְעַר נִישְׂט אַז אַפְּ גַּעַטְזְּגַעַנְעַר קָאָז. אַז שְׁאַרְדִּיטָשׁ קְוֹמָט שְׁוֹן דִי "לִין" אַדְעַר אַז וְוַיְיטשְׁעַפְּלָעַר אַיז אַ שְׁאָד אַ פְּעַנִּי. מִקְעָן פָּאָרְן מִיטְ'ן נַוְמְעַר 2 — מִיט דִי רְגָלִים ...

צְוֹרִיקְיוֹעָנָס זַעַנְעַן שְׁוֹן דִי אַלְעַד וּזְיַבְּעַר, אַי דִי סְטוֹרָאַדְזְּהַיל רְלִיקְדִּיס", אַי דִי סְטוֹאָקְ-זְיַוְאַגְּגָטָאָגְעַר פְּרִיעַעַן אַז אַי דִי דָאָלְסְטָאָגְעַר אַיז דָעַנְגַּס אַגְּנְעַפְּאַקְט מִיט כָּלְתָהְבָּ, בְּעִיקָּר מִיט פִּיש אַרוּפּ שְׁבַת וּזְלַט אַיר טְרַעְפַּן זְוֹהָהַיְן דִי וּזְיַבְּעַר פָּאָרְן, קוֹקָט נִישְׂט אַרוּפּ

זיעער "הילוך", נאָר וואָרפט אָנוּ אוֹיג אָוִיךְ די גַעַשׂוֹאַלעַגָּעַ "בעגן" וואָס
זַיְפִּין. די סִימְנִים זָעַנְעַן אַזְעַלְכָּעַ:
קוֹמֶט פֿוֹן אַבְּגָעַגְּן אָרוֹיסְס אַפְּיַינְעַר פַעַטְעַר קַאְרָפְט. אַלְגַּנְצִיכְעַר זַיְיִ
אַבְּגָעַגְּן אַיְן אַזְיַידְעַנְעַר קַאְפְּאַטְעַ אָוּן וּוַיְינְקַט מִיטַּן אָוִיךְ — פַּאֲרַט עַר
קִיְיַן סְטוּמְפַאְרָדְהַיִל. קוֹמֶט אָרוֹיסְס אַלְעַשְׁוֹשָׁן אַזְיַידְעַנְעַמְגַעַרְתָּר וּוָס
אַיְן חַצְיְגַעְבְּגַרְט — פַּאֲרַט עַר קִיְיַן סְטוּאַקְ-יִזְוָאַגְטָאָגְן. קוֹמֶט אַבְּעַר
אָרוֹיסְס אָנוּ אַוִיסְגַעְצָרְט בְּלָאַס "הַעֲדָעָלְלָה" מִיטַּ פַּאֲרַמְאַכְטָע אַוִיגְעַלְעַד —
זַיְיט זַיְכָּעַר, אָנוּ עַר פַּאֲרַט קִיְיַן דַּאַלְסְטָאָן.
וְדָאָס "הַעֲדָעָלָה", זַאֲלָט אִיר וּוִיסְקָן, אַיְזָן נִישְׁטָט קִיְיַן בְּזַיְיחִידְלָה, סְאיַיְן
בְּלָיוֹן דַּעַר פַּאֲרַשְׁטִיכְעַר, דַּעַר דַּעַלְעַטְאָט, פֿוֹן אַזְגַּנְגַּעַר "לְאָטָה", פֿוֹן אַ
מְצַיָּה, וּוָס מִזְחָטָט מִיטַּ צְרוֹתָה קִוִים אַוִיסְגַעְצָהָגָעָן.
יְדוֹחָם זַאֲגָט דַּעֲרַבְיִי אָרוֹיסְס צְוַויִּי גַעַנְיאַלְעַ גַעַחְבָּקָן:
דָּאַשִּׁיתָה, אָנוּ קַוְרְצִיכְטִיכְעַק דַּאֲרָפְן יִיךְ נִישְׁטָט אַנְטָוֹן דִּי בְּרִילְזָן כְּדִי
קוֹק צַוְּתוֹן אַוִיפְּזָן "הַעֲדָעָלָה", זַיְיִ וּוּעַלְעַן עַס שְׁוִין פַונְדְעַרְוִוִיטָנָס דַּעַרְ
שְׁפִירָן... אַזְאָס "הַעֲדָעָלָה" אַיְזָן גַּפְרָאָטָן אַיְזָן דִּין רַאַשְׁעַ-גִּיטְלָן, סְלָאַזְוַן זַיְךְ
הַעֲרָוָן...
טוֹווִוִיטָבָס, דַּאֲלָלָט עַר, אָנוּ סְאיַיְן גַּאֲרָר קִיְיַן רַאַיהָ נִישְׁטָט, אָנוּ די "הַעֲדָעָלָה"
לְעַד" פַּאֲרָן קִיְיַן דַּאַלְסְטָאָן. סְאיַיְן חַיְינְטָט אַפְּרַקְעַרְטָעַ וּוּלְלָט. סְקָעַן
גַּרְיְילָעַר זַיְיִ, אָנוּ זַיְיִ וּפַאֲרָן גַּאֲרָר קִיְיַן סְטוּמְפַאְרָדְהַיִל, וּוְיִילְאַלְעַ "הַעֲדָעָלָה"
לְעַד" דַּוְקָן זַיְדָה הַיְינְטָט קִיְיַן סְטוּמְפַאְרָדְהַיִל, אָנוּ זַיְיִ מִיכְלָוְמָדְשָׁטָעַ פַעַטְעַ
קַאְרָפְן זָעַנְעַן גַּאֲרָר אַיְגָאנְצָן קִיְיַן קַאְרָפְן נִישְׁטָט. זַיְיִ וּמְאַכְן בְּלָיוֹן דַּעַם אַנְדָּ
שְׁטָעַל פֿוֹן קַאְרָפְן, אַבְּעַר אָנוּ אַמְתָּז זָעַנְעַן זַיְיִ פַּאֲרַשְׁטַעַלְטָעַ הַעֲרִינְג —
אַבְּלָאַטָּה, אַפְּשָׁר אַיְזָן עַר גַעַרְעַבְטָט.

* * *

אוֹן זַיְוִי פִּירְט דַּעַר "וּוִיְיטְשָׁעַפְלָעָר עַקְסְפָּעָס" דָאָס "שְׁטָעַלְלָה" אַיְן
"שְׁטָטָטָט" אַרְיִין אַהֲיָן אָנוּ צְוִירָק, אָנוּ דַעַם אַגְּנָצָן זַוְעָג וּוַיְמָלֵט אָנוּ שְׁוּוִימָלֵט
עַר מִיטַּ אִידִישַׁ לְעַבְנָן.
בְּלָיוֹן אַיְין שְׁטַמְקָלָן וּזַוְעָג פְּאַלְטָט דַעַר "וּוִיְיטְשָׁעַפְלָעָר עַקְסְפָּעָס" אַרְיִין
אַיְן אַמְרָה-צְהוֹרָה, בְּעַת עַר קוֹמֶט אָנוּ פֿוֹן סְטוּמְפַאְרָדְהַיִל אָנוּ שְׁטָעַלְלָת זַיְךְ
אָפְט בְּיִם יַעַק וּוַיְיטְשָׁעַפְלָעָלְגָוִיגִיטָט: דַעַמְאַלְטָט גַּיט זַיְךְ די "קָאָהָה" אַיְטָאַגְּנָצָן
אַלְיִידִיק אָוִיסְס. אָנוּ זַיְיִ פַּאֲרַט אַזְוַעַק עַלְנָטָן, פַּאֲרַיְתּוּסָט, אָנוּ אַיְינְגָן
צִיקְן פָּאַסְאַזְיִיר זַיְךְ די "זַאֲקָסָס".
דַעַם קַאְנְדּוֹקְטָאָר וּוּרְטָאָזְזִי קַאְלְעָמוֹתָנָעָ אַוִיפְּזָן הָאָרֶצָן, אָנוּ עַר גַעַטְמָט
אוֹשָׁגְעַנְיִיצָן.

דאס מזל פון אן אמניבוס

א מענטש איז געליכן צו אן אמניבוס : אן אמניבוס לוייפט און פלייט — א מענטש אויך איזו. אן אמניבוס שטעלט זיך אפ און א מענטש שטעלט זיך אמאל אויך אפ. א מענטש האט א ברודער און אן אמניבוס האט אויך א ברודער אמניבוס ; און איזו ווי איין ברודער קען זיין א "דבר-אחר" און דער צויעיטהר א כשר'ע בהמה, איינער ריך ווי קורח און דער צויעיטהר א דלפּן-שבהפלגנים, איזו קען אויך זיין צוישן צויעי בידער-אמנייבוס.

* * *

שטייען זיך צוקאפענס פון סטטומפאחדזהיל צוועי אמניבוסן. צוועי ליבילעכע בידער-אמנייבוסן, וואס קומען פון איין מאמעס טראקט. בידע האבן איין פנים, איין שניט. נישט מער, וואס איינער איזו עלטער פון צויעיטן מיט גאנצע זעקס... נומערן : בווי איינעם איזו איפּז שטערן אַנְגָּשֶׁת גַּעֲרִיתָן, 647. אונן בימ צוועיטן "653". אבער די מערכות זיירען זענען געשוויבן "647" און בימ צוועיטן "653". אונן דער צויעיטהר א שלים-מזל. איינעם האט אפּגעניליקט און דעם צוועיטן, לאָ-עלכם, נישט. פערציך טאג איזער דער 647. איזו געבורן געווארן, איין שיין דארט אויבן געווען אנטצעיציכטן : מיט קבאנים ווועסטו דעם לעבן דינעם פאָרבּעַנְגָּן און אַקְבָּן קבָּן ווועסטו פֿאָרְבְּלִיבָּן לְלִימִיחִיךְ! — און איזו איזו עס טאָקע פֿאָרְבְּלִיבָּן.

אָרוֹם וויבן אין דער פרֵי איזו ער שיין באָלאָגָרט פון די בְּ אַ וְ אַ וְ סְטְּוִיְּגָן עַקְבָּנִים, די אָרְבָּעַטְעַד ווּאַס שְׂטוּרָמָעַן אַרוֹסִים מאָסנוויזי פון די טאָקע-בִּיאָמְטָאנְגָּן-אָרְבָּעַטְעַד-זְוָאוּנְגָּן — די "בלאָקס" — אַין זיינער האָרְעַפְּאַשְׁנָעַם הַילּוֹךְ ; די "קָעְפְּקָעְלָעֵד" אוַיַּחַד קָעֵפְּ, די שׂוֹאָרְצָעַ טִיכְלָעֵךְ אוַיַּחַד הַעלְדוֹעֵר, די אָונְטָעַרְגָּבָּונְדָּגָּעֵן קָאָרָה-טָעַנְגָּן הוַיּוֹן אַין מיט די פֿאָדְקָאָוּס-בַּאָשְׁלָאָגָּן-שִׁיךְ. דָּאס לְאֹן זיך אַיצְטָן, מיט זיירען "מִיטָּאָגָן" אַיְינְגָּוּוַיְקָלְט אַין דָּוִיטָעַ פֿאָטְשִׁילְקָעַם, צו דער אָרְבָּעַטְעַד.

שפּעַטְעַר, אַין דער זיינער שלְאָגָט 10 אַון סַחְוִיבָּן זיך אַן די "טַאָפְּעַנְיָי-בָּעָרָס", יְאָוּוּט ווּדְיַי צוֹוִיטָעַ קָאָטָעַגְּאָרִיעַ — וְדַי ווּיְבָעַר פָּוּן די סַטְּעַמְּדָה-פְּאָרְדִּ-הַלְּלָעֵר קָבְּצָנִי-שָׁעַגְּבָּרִידִים, ווּאַס פָּאָרָן אַין דער "לִיְּזָן" אַריַין סַפְּן מְצִיאָות. אָזְעַר סַלְאָן זיך אַין ווּגְנָגְנָגָן אַרְיִין די טַאָלְגָּ-נְיוֹאָטָגָן-אָגָּנָר "גָּרָאָ-סְעִירִיָּ-שָׁאָפְּ-קִיפְּעָרָס". זַיְהָרָן עַס אַין דער אִיסְטָ-עַנְד אַרְיִין, כְּדַי דְּאָרְט

זו דערטמאָפּן אויף קהַרְעֵדִיט אַ בִּיסֶּל «סְטָאָקְ». אַדְעֵר סְפָּאָרְן סְתָמְ סְטָאָקְ — נְיוֹאִינְגְּטָאנְגְּנָעָר בְּאַלְעֲבָאַטִּים, זָוָס זָוָן פְּרָנְסָה אַין דָּעֵר אַיְסְטָ-עַנְד. וַיְיִלְאָן זִיד אַרְאָפּ אַין דָּאַלְסְטָאָן, בְּעַטְנָאָלְ-גָּרְיִן, סְפִּיטְאָזְלְפִּילְוָסְ-מְאַרְקָעָט, וְהַעֲנָטְ-זָוָאַרטְ-סְטָרִיט, לְעוּמָאָ-סְטָרִיט — אַלְיעַ דִּי סָאָמָעַ «גָּבִירִיְשָׁעַ» יְשָׁוּבִים. וְהַעֲרָטְ-סְטָרִיט, וְהַעֲרָטְ-סְטָרִיט — אַלְיעַ אַיְם לְגַנְגָּטִיאָט, וְזָוָס זָוָס צָוָן מִטְּבָלוּי אַיְם אַיְן הַיְמָל אַטְּגַעַשְׂדְּבָן — אַ קְבִּצָּן, אַ פְּעַנְטָאָט, וְזָוָס זָוָס צָוָן מִטְּבָלוּי פְּעַנְטָאָטָס. לִיְזָוּן, לִיְזָוּט עַר, דְּאָכְטַ וַיְך, גָּאָר נִישְׁקָשְׁהָדִיק, אַבְּרָר בְּלוּזְ פְּעַנְעָס. סְאָזְנִיא אָנוּ עַסְקָ מִיטְּ קְבִּצְנִישָׁעַ גְּרוֹאַשָּׁם. נִישְׁתָּאָ אַיְנָמָל אַיְן טָאגְ לְזִיפְטַ דָּעֵר קְאַנְדּוּקְטָאָר אַרְוָם אַיְבָּר דָּעֵר «קָאָרְ» מִיטְּ צָעַן שְׁילְגָּג אַיְן דָּעֵר הַגָּאנְט צָוּ צְוּבִיְּתָן, נָאָר קִיְּנָרְ פְּאַרְמָאָגְטָ נִישְׁתָּאָ אַזְּאָרְ פּוֹתִיקָא. אָנוּ אָנוּ גָּאָט הַעֲלָפְט אָנוּ אַיְמִיצְעָדְרָ אַגְּטָ, אָנוּ עַר הַאָטָ, אָנוּ עַר לִיְדִיקָט אָוָס דָּאָס אַטְּגַעַזְעָ בִּיסֶּל מִינְעָן פָּוּן אַלְעָ קְעַשְׁעַנְעָס — אַיְן וּרְוָשָׁת קִיְּן פּוֹלָעָ צָעַן שִׁיְּ לִינְגָּ נִישְׁתָּאָ...
אָנוּ סְטָרְעָפְט, אָנוּ בָּעָתָ דָּעֵר «647 עַרְ», אַ פּוֹלְ-גַּעֲפָאַקְטָעָר, אָנוּ עַנְגָּעָר,

לוֹוִיפְט קִיְּן סְטָעַמְפָאַרְדְּ-הַתְּלִיל, קוּוֹעַטְשָׁת וַיְך בְּ יִי קְאַמְּעַרְשְׁלִ-סְטָרִיט אָרְיִין אַיְדָ מִטְּ אַקְשָׁעָק בִּיגְלָ, וִיכְטִיקָעָר גְּעוֹזָגָט : מִקְוֹעַטְשָׁת אִים אַהֲן אָרְיִין — אָנוּ דָּעֵר קְאַנְדּוּקְטָאָר צָוָם קְאַשְׁעָקְ-אָזָד : «פָּאָס אַלְאָגָן דָּהִי קָאָרְ!» שְׁרִיְּתָ דָּעֵר קְאַנְדּוּקְטָאָר צָוָם קְאַשְׁעָקְ-אָזָד : «פָּאָס אַלְאָגָן דָּהִי קָאָרְ!» בְּמַאְכָט דָּעֵר קְאַשְׁעָק אַיְדָ נַאֲדָ אַשְׁפָּאָן. וְזָוָס מַעַר דָּעֵר קְאַנְדּוּקְטָאָר שְׁרִיְּתָ, אַלְיעַ וְוִיטְעָר אָנוּ וְוִיטְעָר רְוּקָט וַיְך דָּעֵר אַזְּד מִיטְּן קְאַשְׁעָק, אַבְּעָר קִיְּן לִיְיְכִּטְעָ אַזְּד אַיְזָבִשְׁתָּ. סְאָזְנִיא מִמְּשׁ קְרִיעַתִּים-סְוָתָּ. אָנוּ דִּי «קָאָרְ» אַיְזָ אַגְּגָעַקְוּמָעָן אַיְן סְטָעַמְפָאַרְדְּ-הַילִּ, אַיְזָ עַרְשָׁת דָּעֵר קְאַשְׁעָק-אַיְדָ, רְוּקְנְדִּיק וַיְך, צָוְגְּלְקְוּמָעָן צָוָם אַוְיְבָן-אָנוּ פָּוּן דָּעֵר «קָאָרְ»... אָנוּ דְּשָׁמְאָלָט, בָּעָתָ דִּי אַגְּגָעַז «קָאָרְ» גִּיט וַיְך אַ לִיְדִיק אָוָס, הַאָטָ דָּעֵר קְאַנְדּוּקְטָאָר דָּעַם קָאָר שְׁעָק-אַיְדָ אַוְיְמְעַרְקָעָם גַּעַמְאָבָט, אָנוּ עַר הַאָטָ נַאֲדָ נִישְׁתָּאָ בְּאַצְּאָלָט וַיְנַעַּעַן «פֻּרְסָ».

— «פֻּרְסָ» ? — הַאָטָ גַּעַפְרָעָנָט וְהַעֲרָטְ-קָוָמָט אַיְדָ אַפְּרָחְזְ-טָעָר — בְּאַרְוּאָס עַפְעָס קָוָמָט אַיְדָ «פֻּרְסָ» ? אַיְדָ בֵּין דָּעַן גַּעַפְרָאָר ? כִּיבְּזָן ! דָּאָדָ כְּסָהָר אַיְן דָּעֵר «קָאָרְ» נְעַפְגָּנְגָּעָן-צְרוֹזָפָּס ! אַזְּלָלְבָעָ «קְלִילְעַנְטָן» פְּאַרְמָאָגָט עַר, דָּעֵר «647 עַרְ».

* * *

וַיְאָר אָנוּ אַמְּהָעָרָן מַזְלָה הַאָטָ דָּעֵר בְּרַחְדָּעֵר זִינְעָר, דָּעֵר «653 עַרְ». אִם אַיְזָ מִשְׁתַּ-יִמְּ-בְּרָאַשְׁתָּ אַגְּגָעַקְיִיכְנָט גַּעַוָּאָרָן אַוְיְסְאַזְוּלָעָבָן זָהָרָן צְוִישָׁן גְּבִירִים אָנוּ אַלְיִין דָּאָבָן אַ פְּנִים וָפָן אַ גְּבִירָ. רַחְשִׁיתָ, דָּעֵר יְחִי וְסִוְינָר : קְהַמְּעָן קְהַמְּטָ עַר פָּוּן «אַפְּ-זְוּעָסְטָ», פָּוּן טְאַטְּעַנְהָאָס-קְאַרְטְּ-זְרוּדָ. אַוְיִפְזָן וּוֹעָגָ פְּאַרְטָ עַר וַיְיךָ אַחֲרָךְ דִּי אַמְּאָ-לִיקָעָ אַרְיסְטָאַקְרָאַטְ-יִשְׁעָ קְוֹחָאַרְטָאָלָן וּוַיְיַסְטָאָן דְּרוּדָ, קְעַמְּדוֹן דְּרוּדָ, סְעוּזָן

סיטטערס רoid, מענאר'זווין, אמהורסט-פארק — אלץ געהובגעז גאנסן. לוייט די נטעמען זיינערע דערקענט מען שווי, או דאס צעגען נישט אביהווער. דערפאר, גייט ער איבער די אעלע גאנסן אוזי פאראלי אוון געללאסן, מעשה גביר. באונדערס גיטט ער שטיל און זאכט אין דער פרי אין אמא הורסט פארק, כדי לאָר זאל חיליה נישט אויפזען די גבירותישע באָ לעבעסטעס, די "ליידיס", זאגס קרבין ערשות ארדס אודס עלפֿ איזיגער אין נאָס. ער גלייטשט זיך דארט, אין אמהורסט-פארק, ווי די רעדער וואַלטן געווען אונטערגעשמירט מיט בוימל. ער הויבט ערשות און צו פלייען, ווען ער פארט אַריבער די אמהורסט-פארקער גרענץ. דארט, אין די קבצניישע גאנסן, וועלכע פירן קיין זויטשעפל געט ער לויפֿ משוגענערוויאַן, גליין ווי ער האָט דאָ מייזודע זאָס אַפְּגעטען.

יאָ, ער פלייט אויך שנגען אַרוויך אַמהורסט-פארק פֿאַראנט-שע, אַרומ זעקס אַזיגער, זוען ער לויפֿ מיט אָן אִימֶפְּעַט אַהֲרִים ברענגען די גבירותישע מאָנסביבֿן צום "דינער". זויל דארט, אַין אַמהורסט-פארק, עסט מען "דינער", נישט ווי די קבצנים, אַינְס אַזיגער בִּיטָּאָג, נאָר זיבּן אַזְּיַיְּה געַר אין אַוונט.

הינט, האָט ער, דער "653/ער", יהוד-עטמו. ער אויך אלין אויך נישט קיין שיעזיבעלע, די "סיטס" זיינע זעגען בריטיע, ווייכע, אויסונגבעטע אָן נישט אַזעלכע אַיסטעריבענע זוי בִּים 647/ער. די אַגְּלוּעָם זעגען מיט פֿוֹן ניקל אַבְּעֵר דָּארָט זעגען זוי פֿאַרְשָׁלָמְפֿערָט, בעט דאָ בִּלְשָׁצָן זוי. בְּכָלְלָה, אויך דאָ פֿיל וַיְגַעַר. דער 653/ער אָין אַצְּבָּת, סְבָּלָאנְקָט פֿוֹן אַים. ער אויך דאָכְט זיך, אַ ברוזער פֿוֹנִים 647/ער, אַבְּעֵר ער אויך פֿאַרט אָן אַפְּדָרָעָר, דער 647/ער, זאל ער מיר ומוחל זיין, אויך אַ ברוד, אַ מושב; תְּמִיד אַיְנָה גַּעֲרִיסְט, פֿאַרְדְּרִיפְּעַט, בעט פֿוֹן אַים, פֿוֹנִים 653/ער, שמעקט. דאס אַגְּבִּירִישְׁקִיט שִׁינְוּט פֿוֹן אַים מִשְׁמָשָׂאָרָפְּ.

נהמַת דָּעַם חַבְּרִין זיך מִתְּחִין 653/ער" בְּלוּיָּה שִׁינְוּעָ אַיְדָן. אַיְדָן געגענט דָּארָט בִּיטָּאָג אַ גַּאלְצִיאָנוּעָר מִשְׁולָח מִיט אַ סָּאמְעַטְעַנְעָם קָאָפְּעַלְוָשׁ אַוְיפְּזָן קָאָפְּ אַן מִיט אַ לְעַדְעַרְנָעָר טַעַלְעָ אַונְטוּרְזָן אַרְעָם, ווי אַ מִינְסָה טָעָר. דאס פֿאַרט ער צו די גַּבְּרִילִים אַין אַמהורסט-פארק אַן סְטָעַמְפֿאָרָדָה הַיל, צְוֹאָמְעַנְצְּוֹנָעָמָן פָּאָר אַ דְּבָרְנָחָז — אַוְיפְּצְּוֹשְׁטָמָלָן אַ נִּיעָ ישְׁבָה אַן אַינְאַינְוּגָס חַתְּוֹנָה מַאֲכָן אַ טָּאָכְטָעָר, אַ בְּוֹגְרָת....

צְהַאֲמָעָן מִיט זָעַם גַּאלְצִיאָנוּעָר פֿאַרט אויך אַ לְיִטְוָאָק מִיט אַלְטָן פֿאַרְשָׁמָאַלְצִיאָנוּעָן חַאָרְטָן קָאָפְּעַלְוִישׁ, זאגס ער האָט אַוְיפְּזָן קָאָפְּ אַרְיוֹפְּ-גַּעֲזָצָט בעט ער אויך אַגְּלוּקָמָעָן אַין לאַנְדוֹן — מִיט דְּרִיסִּיק יָאָר צְוּרִיק, דער קָאָפְּעַלְוָשׁ אויך ווי מִיטְחָן קָאָפְּ צְוֹאָמְעַנְצְּוֹאָקָסָן, ווי פֿוֹן אַין שְׁטָק. דאס פְּנִים זִינָס — אַ שְׁוֹאָרְצָעָר דְּרַעְטָעָן! אַין סָאָזָן קַיְן זָאוֹנְדָעָר נִישְׁט.

ויליאם אונס מיעוט דרייסיק יאר גאנטנאנד רעטען מיט זאלץ, האט מען טאקט אונס פנים אונ אונס דרייכ... אונ, מיילנ-גראול, ווי א ליטוואק אין רעטענד-דריבן?

אט דער דאַזְיַקָּעֶר פֿאַסְאַושִׁיר פֿאַרט עס צו באַזְאָרגָן די אַמְּהוֹרָסְטָן פֿאַרְקָעֶר אָוּן סְטוּמְפֿאַרְדְּ-הַילָּעֶר גְּבִירִים מִיט אַדִּישְׁקִיטָן. ער פֿרְטָט מִיט זיך אֲגַנְצָן פֿאַקְ דְּרוֹמָל — סְיוּוּרִים-אַלְעָךְ, תְּפִילִין, מְזוּזָות, טְלִית-קְטָנִין, לְחוּתָות אָוּן שִׁיר-הַמְּעוֹלָותָן. דָּרְעוֹוֵילְוִיזְצָט וְעַד נִשְׁתַּת לִיְדִיק. ער מאַכְטָן-איַין צִיכְיַת אַין אֲן "אַרְבָּעָ-כְּנוּפָהָתָל".

אונ סְפָּאָרָן אַדְזָן מִיט אַידְעָנָעָס וְמִיט פֿעַק סְחָרוֹת : בעטְגָּוָעָונָטָן, בְּרוּיְעָן-זְוּעָשׂ, טִישְׁטוּכָר, האַנְטוּכָר, פֿאַרְקָעֶר אָוּן אַנְדְּעָרָעָ שְׁמָאַכְנִיעָס, וְזָאָס מַאְפִּרְטָט פֿאַרְטָט די אַמְּהוֹרָסְטָן-פֿאַרְקָעֶר אָוּן סְטוּמְפֿאַרְדְּ-הַילָּעֶר "לִיְּדִיס". זַיִן, די גַּבְּרִיצְטָעָס, זְעָנָעָן פֿוֹיְלְ אַלְיָין גַּיְינְקִיפָּן די אַלְעָשְׁטָובָּהָן זָאָכָן. טְוָט עַס פֿאַרְטָזְיַי אֲן "טְרָעוֹוּלְעָרָקָעָ". אַחְזִיזְדָּעָם, דָּאָרָף וְמַעַן דִּי "טְרָעוֹוּלְעָרָדָס" נִשְׁתַּת צָאָלָן קִיְּן מְזוּזָן. מְקָעָן עַס אַלְץ אַוְיסְצָאָלָן, צָאָלָן וְיַיְתָּקָעָ בְּזִיְּזָן אַלְפִּ-הַשְּׁשִׁי אַרְיָין.

איַר בְּאַגְּעָנָטָן אוּיךְ עַלְעָטָעָ אַוְסְגָּעָפְּצָטָעָ וְוַיְבָרָה, וְזָאָס פֿאַרְן פֿוֹן וְוַיְטְשָׁעָטָל וְקִיְּן אַמְּהוֹרָסְטָן-פֿאַרְקָעֶר אַחְתָּר סְטוּמְפֿאַרְדְּ-הַילָּעֶר אוּף פֿרְישָׁעָ לְוָפֶט. עַלְהָהִי, סְאַיִן אֲן "סִידְסָאִיד"... דָּאָס פֿאַרְן מַאְמָעָס צָו וְזִיעָרָעָ אַוְסְגָּעָפְּבָעָנָעָ קִינְדָּעָר, כְּדוּ זַיִךְ דָּאָרָט אֲבִיסָל צָו פֿאַפְּרָאָרוּעָן, פֿאַרְרִיכְטָן דָּאָס גַּעַוּוֹנָטָן. פֿאַרְן וְיַי מִיט זִיעָרָעָ אַנְגָּפְּאַקְעָוָה עַטְלָקְלָעָד אַוְן טְשָׁעָ-מְאַדְּגָנָעָס, גַּלְיִיךְ וְיַי וְזָאָלָטָן גַּעַפְּאָן צָוָם. קַעַנְטִיק, אֲן דִּי לְוָפֶט אַיִן אַמְּהוֹרָסְטָן-פֿאַרְקָעֶר בְּאַקְוּמָט זַיִן. דָּאָס דְּעַרְקָעָנָטָן מַעַן אַיִן די צְחָפָלָאמְטָעָ פְּנִים/עַד פֿוֹן דִּי, וְזָאָס פֿאַרְן שְׁוִין מִיטָן בְּאַפְּאַושָׁן צְוֹרִיךְ, יְרוּחָם זָאָט יְאָקְבִּי, אֲן דָּאָס צְוֹפָלָאמְטָקִיט אַיִן נִשְׁתַּת תְּמִיד אֲסִימָן פֿוֹן פֿרִישָׁעָר לְוָפֶט. סְקָעָן גַּרְיִילָעָךְ זַיִן, אֲן אֲשֻׁוְגָעָר הָאַט זַיִךְ מִיט אֲשֻׁוְגָעָר צְוֹפָלָאמְטָעָ...

אוֹ מַשְׁמַהּוּסָט אֲכְבִּירִישָׁעָר אַמְּנִיבָּסָט, אַיִן דָּאָךְ נִשְׁתַּת שִׁיחָן.

* * *

צְווֹיִי בְּרִידָעָר-אַמְּנִיבָּסָט שְׁטִיעָן בִּים קָאָפְּ פֿוֹן סְטוּמְפֿאַרְדְּ-הַילָּעֶר, וְזָאָס דָּאָבָן אַיִן-אַוְן זְדַעְמָעָלָבָן צִיל אַיִן לְעָבָן — וְזַיִטְשָׁעָל ! אֲן אֲן בְּיִיחָעָ קוּמָעָן זַיִךְ וְשְׁפָעָטָעָר בְּיַיְלָגִיטָן צְנוּנָהָ, גַּעַבָּן וְזַיִךְ אֲפָּאָשָׁלָמָן עַלְיכָם. אַבְּעָר זְיִינָר וְזְיִינָר צָוָם צִיל זְעָנָעָן אַוְיִי פֿאַרְשִׁידָן, אַיְינָעָם קוּמָט אַוְיסָ זַיִךְ צָוָם לְעָפָן אַהֲן מִיט קְבָּצָנִים-דְּלָגָנִים, הַאַלְאָדָרָאנְצָעָס אַיִן פְּיִיטָוָן, אֲן דָּעַם צְוֹוִיטָן — מִיט בְּלִוִּין גְּבִירִים-אַדִּירִים אַיִן שִׁינְעָ אַיִן. וְזַיִטְגָּט עַס יְרוּחָם : יְעַטְוֹעַדָּר זַיִךְ דָּאָרָף הָאָבָן זַיִן מְזָל, אַפְּילָו —

אַיִן אַמְּנִיבָּס !

עֲבָרִית בְּאַידִישׁ

בקולות וברקים — מיט דונגען און בליצן זענען אונזערע לאנדאנער עברית-ניקעס צוגעטראטען צו זיעיר העברעהישן קאמפין.
ז'י, די *אַבְטֶלְגִּים*, די *מַלְמִידִים*, ווי מהאט זי תמייד געשטערפלט,
האָבן באָוויזן, אָנוֹ זי זענען שיין גאר קיין בטולים נישט. זי האָבן פֿאָרְ
שְׂטוֹטָאנְגָּן דָּועֵם גִּיסְטְּ פֿוֹן דָּעֵר צִיְּתָן, אָנוֹ דָּועֵם גְּרוֹסִין גַּעֲפִילְדָּעָר אָין
ליアルט זאָ גַּאֲרְגִּינְשִׁטְּ גַּעֲבָרָן.
ס'אייז הײַנט אָ צִיְּתָן, זָוָעָן דָּעֵר צְנוּעָה-דִּיקְעָר טָאָן, די פֿיאָנִיסִימָא, אָין
אוַיסְגַּעַשְׁפִּילְטָן, דָּעֵר *קָול דְּמָה דְּקָה* אָין פֿאָרְשָׁוֹאָונְדָן, די *תְּפָלָה-בְּחָשָׁן*,
די *שְׁטִילְעָן שְׁמוֹנָה-עָשָׂרָה*, זָאָגָט הײַנט קִינְגָּרְטָן נִישְׁט, אָפְּלִילְוָן נִישְׁט דָּעֵר חָזָן.
ס'אייז אָ זָוָד של *דוֹשָׁאָז*, תְּקוֹפָת-הַקְּעָסָעַלְפּוֹקְ...

בְּעִיקָּר, דָּאָרְפָּאָרְן וְמַיר אִידְזָן מַאְכָּן יְעָלוֹת, וּוְיִלְמַזְדָּאָן די שְׂטִילְסְטָע
צִיְּתָן הַעֲרָתָן מִעְן אָבוֹן נִישְׁט, אָנוֹ אָ פֿשְׁטִיאָה שְׂוִין אָין אָזָה הַוְּהָא
פֿערְיאָה. דָּאָרְפָּאָר דָּאָרְפָּאָר יְעָדָעָר אִיד פֿאָרְמָאָגָן אָ טְעַנְאָר אָדָעָר אָ בְּאָרְיָה
טָאָן, מִיט וּוּלְכָן עַד זָאָל קָעְנוּן לְכָל-הַפְּחוֹת גַּעַמְעָן די *אוּבְּרָעָצָע*...
אָפְּשָׁרְיוּעָן אָינוֹ אָן אָלְטָע אַידְיָוָשׁ סְגוֹלָה, וּוּלְכָעַמְהָאָט בָּאָנוֹצָט צָו
פֿאָרְשִׁידְעָנָעָן חֹלָאתִין. *אָפְּשָׁרְיוּעָן*, זָאָגָן אָלְטָע אִידְזָן, אָיז פֿיל בְּעַסְעָר
וּוְיִזְכְּרֵלְיָגָן אָיזָן צָוָם קָאָפֶן. ס'אייז הײַנט בְּכָל אָן אָגְגָעָנוּמָעָנָע מִיטְלָן
נִישְׁט בְּלִיּוֹן פֿאָר חֹלָאים, נָאָר אוּיךְ פֿאָר פֿאָלְטִיקָעָר, אָן דָּאס וּוּרְקָט.
דָּאָרְפָּאָר הָאָט אָנוֹן דָּעֵר *פֿאָרְשָׁטָאָרְבָּעָנָעָר הַלְּלָה* וּלְאָטָאָפְּאָלְסָקִי וּלְגַעַלְאָזָט
בִּירְשָׁה אָ גּוֹטְ-וּוֹרָטָה :

“מְצֻוָּה עַלְינוּ לְהַרְבּוֹת בְּטַרְאָסָקָן, כִּי גָּדוֹל כְּהוּ שֶׁל הַטְּאָרָאָרָאָם !”
אָנוֹ אָזָוִי זענען זי גַּעֲקוּמָעָן צָו אָנוֹן אָונְזָעָרָעָן עֲבָרִית-נִיקָעָס, מִיטְזָן
גָּאנְגָּן קָלָאָפְּרָעָגְעָצִיגָּן פֿוֹן דָּעֵר מָאָדְעָנָעָר דְּעַקְלָאָמָעָ, מִיטְ קָנָאָל אָן
פֿרָאָל :

— עֲבָרִי, דָּבָר עֲבָרִית ! אִיד, דָּעֵד הַעֲבָרְעָאִישׁ !

* * *

הַעֲבָרְעָאִישׁ אָיז תָּמִיד בְּאָמְרָאָכְטָן גַּעֲוָאָרָן אָלָס די בְּאַלְעָבָאָסְטָע, די
הַאָרְנָטָע, די יְחִסְנָטָע, די *מַאְדָּאָם*, בעַת אַידְיָוָשׁ אָיז גַּעַוּוֹן די *שְׁפָחָה*,
די דִּינְסָט, די *מוֹיד*. אָבָעָר פֿאָרְשָׁוֹאָונְדָן זענען די *צִיְּתָן*, זָוָעָן די דִּינְסָט
אָיז גַּעַשְׁטָאנְגָּן בְּיִם פֿרִיפְּעַטְשָׁאָק אָנוֹ גַּעַקְאָכְטָן אָ גַּעַקְעָצָן. הַיְּינָט אָיז די
דִּינְסָט די אָמְתָע בְּאַלְעָבָאָסְטָע. די פֿירְט די בְּאַלְעָכָטִישָׁקִיט. די אָיז

אפטמאל מעיר באַלעיבט פון דער באַלעבאָסטע גופא. און ביִ אַים אלַיַּין, בְּיַיַּם בָּאַלעבָּאָס (סֵיאַל זִיךְ אֲזֹוי נִשְׁתַּחֲוֵן וּוּסְטְּרָעֶפֶט זִיךְ), אַיזְ דִּי דִינְסְטַ אַמְּאָל מַעַר נְוָשָׁאַחַן זִיךְ דִּי בָּאַלעַבָּאָסְטַע אַלְיַיַּן... אַמְּתַ אַזְ דִּי דַעַר יִסּוּד פֿוּנַ אַידְישַׂ אַיִּז — הַעֲבָרָאַישׂ. הַעֲבָרָאַישׂ אַיִּז אַיְגַּנְטְּלָעַן דִּי מַאְמַעַ פֿוּנַ אַידְישׂ. אַזְ זַוְילְ מִהְאָט לַיב דִּי טַאַכְטַעַר הַאַטַּעַט מַעַן אַיזְ הַאַלְטַ דִּי מַאְמַעַן.

דַעַרְפַּאַת הַאַבָּן דִּי יְעוּסָעַקְעַס אֲזֹוי לַיב הַעֲבָרָאַישׂ... זַיְ זַוְונְ אַוִּיס וּזְאוֹן בָּאַר אַזְ אַלְטַ הַעֲבָרָאַישׂ וּזְאוֹטַ וּזְאַסְ מִיהָאַט אַפְשַׂר אַמְּאָל גַּעֲנוֹצְטַ אַזְ זַיְ פְּלָעַכְתַּן עַס אַרְיַין אַיִּז וּיְעַר אַידְישׂ. אַט גַּעַפְנַ אַיךְ לְמַשְׁלַ אַיִּן "עַמְּעַס" אֲזֹא וּזְאוֹת : "לְאַקְעַלְ-בָּאַשְׁעַר-לְאַקְעַלְ". הַיְנַט גַּיִיט טַרְעַפְט וּזְאַס אַיִּז דַּאַס פְּאַר אַזְ מַיְן טַרְקִישׂ. לְאַזְות זִיךְ גַּאַר אַוִּיס, אַזְ סַיְאַזְ�זַעַן דַעַר הַיְמִישָׁעַר "לְבָלְבָלְ-בָּאַשְׁר-לְכָלְ". צַו וּזְאָס-זַוְשַׁע דַעַרְ אַזְעַן עַס הַאַבָּן אַיִּן אַידְישׂ ? נַאֲר אַזְ מַיְאַז פְּאַרְלִיבַּט אַזְ הַעֲבָרָאַישׂ אַיִּז דַאַךְ נִשְׁתַּחַט שִׁיק. זַיְ זַוְאנְ פָּאנְיַע : "לְיִוְבָּאוּ נַיְעַ קָאַרְטָאַשְׁקָאַ !"

אַזְן מַחְמַת דֻּעַם, וּזְאַס אַיְדִישׂ פְּאַרְמַאנְט אַזְאַ שְׁפַע פֿוּנַ הַעֲבָרָאַישׂ עַזְוְרַטְעַר, אַיִּז גַּעַשְׁאַפְן גַּעַוְאַרְן אַזְעַן עַשְׁרִירַתְ פֿוּנַ פְּאַרְשִׁידְעַנְעַ רַעַדְעַנְסַ אַרְטַן אַזְן אַיְדִצְעַמְעַן.

נוּמַט, לְמַשְׁל, אַזְאַ אַוְמְשָׁלְדִּיק וּזְאוֹט, וּזְיַי "בֵּית-הַחַיִּים", "בֵּית-הַקְּרָבוֹת", אַדְעַר "בֵּית-עוֹלָם". דַּאֲכַט זִיךְ, אַזְ סַיְאַזְ� אַיִּינְ אַזְן דַּאַס וּזְלַבְּעַ. אַבְעַר דִּי בָּאַגְּוִרְפַּן זַיְיְרַע אַיִּז פְּאַרְשִׁידַן, סַיְוָעַנדַט זִיךְ וּזְאוֹן דַעַר חַמּוֹר שְׂטִיףַת.

לְמַשְׁל : אַוִּיךְ אַזְזַגְנַג פֿוּנַ דַעַר "בָּאַארְד אַפְּ דַעְפִּוְתִּיס" זַוְאוֹ מַבָּאַזְטַרְאַכְטַ דִּי פְּרָאַגְנַע פֿוּנַ הַילְפַּטְ פְּאַר פְּוַילְן — אַיִּז עַס אַזְ "בֵּית-הַחַיִּים". סַיְאַזְ לְעַבְנִידְיק, מַזְעַדְטַ פְּאַר פְּיִיעַר אַזְן פְּאַר וּזְאַסְעַ. אַזְ סַקְוָמַט אַבְעַר צַו דַעַר פְּרָאַקְטִישְׁעַר אַרְבָּעַט, אַזְ מַיְדָאַרְךְ שַׁאַפְנַ גַּעַלְטַ, וּזְעַרְטַ דַּאַס אַזְ "בֵּית-הַקְּרָבוֹת". קַיְינַעַר דַיְרַט זִיךְ נִשְׁתַּחַט מַיִּט אַזְ אַבְרַן. קַוְרַץ : אַזְ אַמְּתַעַר "בֵּית-עוֹלָם".

דַּאַס זַעַלְבַּע אַיִּז אַוִּיךְ מִתְּיַן הַעֲבָרָאַישׂ רַעַדְעַנְסַאַרְט :

אוֹ אַזְ אַזְ קְוָמַט קִיְיַן אַרְצַ-יְהָוָה, פְּרַעַגְטַ מַעַן אַיִּם :

— הַאֲדוֹן כִּבְרַן מַזְמַן בָּאָרֶץ ?

אַיִּיךְ פְּרָאַסְט אַיִּדְישׂ הַיִּסְטַט עַס : "לְאַגְּגַג זַעַנְט אַיר שְׂוִין אַיִּן לְאַנְדַּ ?" אַבְעַד אַזְ אַיר זַעַנְט צַו אַזְן הַעֲבָרָאַישׂ לְעַרְעַר אַיִּן עַגְגַלְאַנד : "הַאֲדוֹן כִּבְרַן מַזְמַן בָּאָרֶץ ?" דַאַן הַאַט פְּס שְׂוִין אַזְנַדְעַרְן בָּאַגְּרַףְ. סַיְיִיסַט :

— לְאַגְּגַג זַעַנְט אַיר שְׂוִין אֲזֹוי אַיִּן דַעַר אַדְמָה ?

אַט דַּאַס אַזְן דַעַר כָּה פֿוּנַ אַנוּנְעַר אַיִּדְישׂ-הַעֲבָרָאַישׂ סִינְטַעַן, פֿוּנַ דַעַם אַיִּדְישׂ פְּרַיוֹשׂ, וּזְאַס מַרְגַּבְנַן צַו דַעַם הַעֲבָרָאַישׂ וּזְאוֹטַם. זַיְ אַיר זַעַט, הַאַט הַעֲבָרָאַישׂ מִיט אַיִּדְישׂ זִיךְ תְּמִיד גַּעַקְעַנְט צַוְנוֹיִפְרַט.

רעדן. זי' האבן זיך אינגעֶר דעם צויטין פֿאַרְשְׁטָאנְגָּן. די דָּזְאַיקָּעַ פֿאָרָעַ שטענדיקונג האט אָנוֹי לאָגָן אַנְגָּעַהָּאַלְטָן קלְ-זָמָן מֵהָאָט גַּעֲרַעַדְתַּה העברעַ אַישׁ אוּיפָּעַ דער אשכּוֹנוּישָׁעַר הַבָּרָה, אָנוֹ אָ "קְמַץ" אַיְן גַּעַוּעַן אָ "קְמַץ" אָנוֹ אָ "חִיוּ" אָ "חִיוּ". קְוִים אַבָּעַד האָט מעָן דָּאָס פֿיסְלָפּוֹנִים "קְמַץ" אַפְּגַּעַעַ ברָאָכָן אָנוֹ אַיְם גַּעַמְאָכָט פֿאָרָעַ אָ "פְּחָחָה", אָנוֹ דָּאָס פֿעַנְסְּטוּרָלְפּוֹנִים "חִיוּ" האָט מעָן פֿאַרְשְׁטָאנְטָטַטַּה: מֵהָאָט גַּעַנְוָמָעַן רַעַד מִטְּדָעַ דער סְפַּרְדַּעַ שְׁעַר הַבָּרָה אַיְן גַּעַשְׁאָפָּן גַּעַוּוֹאָנוֹ אָ מְחִיכָּה צּוֹוִישָׁן די בִּידְעַ לְשָׁוֹנוֹת.

געמֶט, לְמַשְׁלַׁח, אָזָא טִיעָר וּוְאָרט, אָזָא נְאָלָדָן וּוְאָרט וּוְיַיְן תְּאָזָא אָסָא, נְאָר — זָו אִיְזָא תְּאָזָא אָנוֹ וּזָא אִזָּא אָזָא אָנוֹ זָו אִיְזָא אָסָא, נְאָר — זָו אִיְזָא סָא. אַונְזָעָר "וַיֹּוֹתָא" האָט זִיבָן חַנְיָעָן אָנוֹ שְׂוִינוֹת נִישְׁטָט וּזָא אִיְזָא סָא. אַונְזָעָר "וַיֹּוֹתָא" האָט זִיבָן חַנְיָעָן אָנוֹ טְוִיזָנְט טֻעָמִים. עַד צְעִיגִיט פְּשׁוּוֹת אַיְן מַוְיל. אַבָּעַד וּוְאָס פֿאָרָעַ אָטְעַם האָט "וְאַיְאָטָא"?

פֿוֹנְדְּעַסְטּוּוֹגָן, זָוָן אַיְדָן זִיךְ צּוֹצְפָּאָסָן אָנוֹ רַעַד אַיְדִישׁ מִטְּדָעַ סְפַּרְדַּעַ שְׁעַר הַבָּרָה. אָט האָט מעָן מִיר אַנְגָּעוֹוִין אַוְיָף אָ הַבִּשְׁ בִּיסְלָלָאָן אַנְגָּעָר סְוּחָרִים וּוְאָס זָוָן זִיךְ אַיְצָט אַוְיָלָרְגָּעָן זָאָגָן "יְשָׁקְנִי" אַוְיָף דער סְפַּרְדַּעַ שְׁעַר הַבָּרָה.

— פֿאָרוֹוָאָס עַפְעָס — פְּרַעָג אִיךְ — דָוָקָא אַוְיָף דער סְפַּרְדַּעַ שְׁעַר? — וּוְיַיְלָא אַוְיָף דער אשכּוֹנוּישָׁעַר — גִּיט מעָן מִיר צַו דְּעַרְקְלָעָרָן...
הַאָבָן זִי שְׁוִין אַפְּגַּעַזְגָּט...
אָט זְעַט אִיר, אָנוֹ אַיְן גַּעַוְוִיסְעַ קְרִיּוֹן האָט דער העַבְרָעַאַיְשָׁר קָאמָה
פִּין שְׁוִין גַּעַהָאָט אָ פְּעָרָלה.

* * *

הַכְּלָל, אָוְאִיר וּוְיַלְטָ מַקִּים זִין דִי מַצּוֹה פּוֹן רַעַד הַעַבְרָעַאַיְשָׁר אָנוֹ אִיר זְעַנְטָ גַּעַבְעַךְ גַּעַשְׁלָאָגָן אַוְיָף דער "עַבְרִי", דָאָרָפְט אִיר אִיךְ נִישְׁטָ מַוטְשָׁעָן אָנוֹ אַפְּגַּיָּן מִטְּשָׁוּסָ. אִיר קַעַנְטָ אִיךְ אַגְּנָץ גַּעַמְיטְלָלָעָד רַעַד אַיְדִישׁ אָנוֹ אַינְגַּיְנוּוּגָס אַפְּגַּעַבָּן אָ בְּרִיטִין שְׁלוֹם-עַלְכָם אָ גַּרְוִיסָן וּוּלְם הַעַבְרָעַאַיְשָׁר וּוּרְטָעָר.

אַחַזְעַן דָּעַם אַיְדִישׁ אָ מְחִיה צַו רַעַד. וּוְהָאָט גַּעַזְאָגָט בִּיאָלִיק: "הַעַבְרָעַאַיְשָׁר רַעַד מִעָן אָנוֹ אַיְדִישׁ רַעַד זִיךְ!" אָנוֹ נְאָר עַפְעָס: מְבָאָרָן שְׁטִיטָת יְעַדְעָס וּוְאָרט.
הַקִּיצָּוֹר: אַיְדָעָר צַו רַעַד אָ "טְעַרְקִישָׁן" הַעַבְרָעַאַיְשָׁר, אָנוֹ שְׁוִין בְּעַסְעָר אָ הַיְמִינָן אַיְדִישׁ.

ירוחם טענהית זיך אויס מייט דושאן בול'קע

ירוחם האלט נישט פון קיין מיטינגען, קאנפערענצען, צויאמענפֿאָ
דענישען, צויניפֿקומענישען און אנדיעע אועלכע אַפְּקוּמְעַנְּשָׁעָן, מייט
וועלכע דער אויבערשטער האט מזוכה געווין זיך פאלק ישראל.

ירוחם גיט זיך מייט זיין שיטה. ער אַגָּט:

— מה-דאָר, אָז מײַן דאס-הַגִּיטֶל, מײַן אַיְזָן-אָזְן-אַיְצָעָן דאס-הַגִּיטֶל,
שטעלט זיך מיר אָזועק דעדן, שלאָגט עס צו דער אָלֶל, אָ פְּשִׁיטָא
שווין אוֹ סְּשִׁטְּעָלֶן זיך אָזועק אַ גּוֹמָא רעדנער אוֹן אָפְּטָמָאָל אַ גּוֹנְצָעָר
אָלֶל מײַט דעלעגאָטָעָן אָוֹן אָלֶל, ווי מײַן דאס-הַגִּיטֶל, הוּבִּין אָז צו דעדן,
פְּשָׁוֹת צו גוֹדְלָעָן אוּפִּין הַארְצָן קָעָן מעַן דָּאָר, שׂוֹנָא-צִיּוֹן, פָּאָלָן אֵין
חוֹלְשִׁיחָלוּתָו.

פְּנוּדָעָס-טוּעָגָן, אַיִן יַרְחָם אָז אָפְּטָעָר גָּאָסָט אוֹיך אָלֶל מיטינגען אָז
קָאנְפָּעָרָנְצָעָן, מִקְּעָן אִים שָׁוֹן דָּאָרָט זיך אַ בִּינְ-שִׁילְגָּנְגָּעָר. בָּאָלֶל ווי
מִידָּעָרוּת אִים, הַוִּיכְבָּתָמָעָן זיך אָז צו שָׁוֹקָן: «אָהָא, יַרְחָם אֵין דָאָר,
סְּיוּעָט שָׁוֹן זיך פְּרִיְלָעָךְ!»

ירוחם קָעָן אַיְגָּנְטָלָעָךְ אָז מִיטִּינָג אָדָעָר אָז אַ קָּאנְפָּעָרָנְצָעָן נִישְׁטָ
לָעָבָן. ער קְוֹמָט, זָאָגָט ער, אוֹיך דִּי אָלֶל פָּאָרוֹזָמְלָנוּגָעָן, זָוִיל ער ווַיְלָ
פְּשָׁוֹת אַלְיָין דָּעָרְגִּינוֹן וּוָאָס סְּטוֹטָן זיך דָּאָרָט. ער ווֹלָל אַלְיָין דָּעָרָט
גּוֹרְנְטָעוּגָן, אַיְנָא-יַנְוָעָגָן, זָוִיל ער זיך טָאָקָעָ טָרָעָפָן, ווי וּפְרָאָזָגָט, מִיט
אֲנָבָן קָעְקָעְלִי-קָהָל. אָז ער ווַיְלָזֶק אַזְּדִיך לְאָזְן הָעָרָן, זָאָל דִּי ווּלְטָ
וּוִיסָּן, אָז סְּאָיִן פָּאָרָאָן אַיִן דָּאָרָט לְאָנְדָאָן. וּוָאָס קָעָן נִישְׁטָ דָוְלָדָן. קָיָן
עוֹלוֹת אָז וּוָאָס קָעָן דָּעַרְלָאָנְגָּעָן אַזְּדִיך זָוְבָּנְטָעָרָדָרָיְפָּ.

דָּעָרְפָּאָר, אָז סְּהִוִּיכְבָּת זיך אָז דָּעָר «סְּעֻזָּאָן», ווּעָרט יַרְחָם «בִּזְוִי».
ער אִיז פָּאָהָאוּט אָזְן פָּאָרְשָׁמְיִיעָט בֵּין אַיְבָּעָרִין קָאָפָּ. ער לוֹפְּט גַּעַ-
שְׁמִידִיק פָּוֹן אִין מִיטִּינָג צָוָם צְוּוִיטָן. דָאָס קָאָפְּעָלוּשָׁל, דָאָס אַפְּגָעָ-
כּוּימְלָטָעָ, אִין בֵּין פָּאָרוֹקָט אוֹיך אַ זִּיְּטָן. דִּי הָוִיּוֹן — פָּאָרְקָאַשְׁעָרָט.
דָּעָר שְׁוֹרָעָם פָּאָרְבָּונְדָן מִיט אַ שְׁטָרְקִילָּ, ער זָאָל זיך אִין מִיטָן לוֹפְּן נִישְׁטָ
אֲנָבָלָזָן, אָז יַרְחָם פְּלִיטָן, ווּעָרט גַּעַטְרָאָגָן פָּוֹנִים ווּוִינִטָן.

דָּאָרָט, אוֹיך דִּי קָאנְפָּעָרָנְצָעָן, וִיצְטָ ער זיך צְוִישָׁן עוֹלָם, הָעָרָט זיך
אִין מִיטָן קָאָפָּ צָו דִּי דָעַדָּס, דָעַבָּאָטָן, אָז אַיְבָּסְגָּעָפְּעָלָט אִים עֲפָעָס

גישט, מודמלט ער צו זיך אַ שטיקל פסוק. צו-ערשת אין דער שטיל און דערנאך אַ ביטל האכער, אײַנמאָל און צוּווּיַּ מְאָלִי. «שנים מקרא זאָחד תרגום», זוי אַ אַיד אַין מעביר די סחרה, ביזן ער גיט זיך אַ כָּאָפּ אַוְיףּ, אַ שפּרונגאָגּ לְיִיךְ זֶוּזָאָוּ אַ בֵּיס גַּעֲטָוּן, אַן שְׁרִיט אַוְיס אַוְיפּ צָוּלָה :

— מִיסְתַּעַר טְשֻׁעָמָאָן, אַיד קָעָן שְׂוִין נִשְׁטַח אַיְנוֹצָן !

בעט זיך בי אַים דער פֿאַרוּצָעָר זוי בֵּי אַ גְּזָלוֹן, אַנְדַּע זָאָל אַ קָּעָן אַיְנוֹצָן :

— האַטְאָס גַּעֲדוֹלָד ! אַיר ווועט באַקְוּמוּן אַיְיעַר ווּאַרט !

אַבְּעָדָר יְרוּחָם הָעָרֶת שְׂוִין נִשְׁטַח אַיְם, ער גִּיטּ וְזַי אַ גּוֹט אַונְטְּעָרְגָּעָה יִצְטָעָר לְאַקְאַמְּאָטָיו. די פֿאַרְעָז עַזְצָט : פֿיְרַפְּאָת ! פֿיְרַפְּאָת ! פֿאָפּ ! אַן ער פֿאָרָט ! ער דְּרָעַט פֿאָרָט אַן פֿאָרָט וּזְאַסְעָרָט. אַוְויּ וְאַנְגָּג אַן אַזְוִיּ בְּרִיטּ בֵּין הָעָנֶט גַּעֲבָעָן אַיִּם, בְּמַחְילָה, אַגְּזָעָן אַונְטְּעָרְגָּעָה די פֿאָכָּאָט !

וועס, מְגַיִּיט אַיִּם אַ הוֹלֵב אַין דער הוֹיָךְ אַן — אַרְוֹס !

אַזְוִי הָאַטְאָס מְעַן זַיְקָה מִיטָּ אַיִּם נְזָהָג גַּעֲזָעָן אַמְּאָלָל אַבְּעָר נִשְׁטַח הַיְנָטָה. וְוַיְיַל אַיִּם די וּרְשְׁטָעְ צִיְּתָה, אַזְמַאָט יְרוּחָם אַרְוִיס גַּעַפְּרִיטָה, הָאַטְאָס אַפְּגַּעַטְוֹן אַוְיֵףּ טְעָרְקִישָׁ. ער הָאַטְאָס גַּעַנוּמָן אַן הָאַטְאָס גַּעַמְאָכָט אַ מִיטְינָג טַאַקָּעָ בְּיַיִּם טִיר פּוֹן זָאָל, בְּיַיִּם סָאָמָע אַרְיִינָגָאנָגָה, אַזְוִי, אַזְעַר הָאַטְאָס גַּעַד הָאַטְאָס אַ גַּרְעָסָעָרָן עַרְלָם פּוֹנְדְּרוֹיסָה, זַי זַיְקָה אַגְּנוּוֹינִיקָה, דְּרָעְפָּאָר, אַן יְרוּחָם הַוִּיבָּט הַלְּיָנָט אַן צַו טְוָלְמָעָן אַן פֿילְדְּעָרָן, שְׁמִיכְלָטָן מְעַן אַן מְשֻׁוְיגָט. מִלְאָזָט אַיִּם זַיְקָה אַסְכָּאָפָּה, מִשְׁוָּרָאָכָּט בֵּיִּים זַיְקָה : זָאָל דָּאָס אַזְוִי וּוּעָלָע אַזְסְבָּרְעָנָעָן וּוּעָט וְסָ אַזְפְּהָעָרָן צַו קָאָפְּטָשָׁן.

דָּעַר עִיקָּר קָאָכָט זַיְקָה יְרוּחָם בְּעַת ער קְוּמָט אַוְיֵףּ אַ צִיּוֹנִיסְטִישָׁעָר קָאָנְפָּעָרְעָנָעָן. זַוְאַ-זְוָאַה, זָאָגָט ער, קָעָן זַיְקָה אַיד פִּילְן מַעַשְׁה-בְּאַלְבָּאָס, אַוְיֵבּ נִשְׁטַח בֵּי זַיְקָה אַין דָּעַר דְּהִים ? אַרְקִיְשָׁרָאָל, הַזָּאָלָט ער, גַּעַהְעָרָטָה צַו יְעַדְן אַיְדָן אַן דָּעְרָפָאָר הָאַטְאָס יְעַטְוּעַדָּעָר אַיד אַ רְעַכְתָּא דְּהָהָה צַוְּדָאָגָן אַוְיֵףּ זַיְקָה אַרְצִי-שִׁזְרָאָל. הַיְצָאָט זַיְקָה טַאַקָּעָ יְרוּחָם אַן זָאָגָט דְּעוֹתָה. גִּיטּ וְעַצְוֹתָה. פֿאַרְוֹאָס נִשְׁטַח ?

אַבְּעָדָר די פֿיְרָעָר פּוֹנִים עַנְגָּלִישָׁן צִיּוֹנִים עַסְן זַיְקָה גַּעַנְצִיק אַפּ דָּאָס הָאַרְצָה פּוֹנִים גַּאנְצָן קָאָכְעָנִישָׁ. זַיְקָה יְרוּחָם. זַיְקָה זָאָגָט יְרוּחָם : «דָּעַר רְבִי שְׁמִינִיסְט אַן יְאָסְקָעָ עַסְטָה !» דָּאָס אַיִּין זַיְעַר שִׁיטה אַן «דְּעַטְסָ-אַל !»

די עַנְגָּלִישָׁן צִיּוֹנִיסְטִישָׁעָר קָאָנְפָּעָרְעָנָעָן, זָאָגָט יְרוּחָם, זָעָנָעָן גַּעַיְתָה צַו די פֿסְחַ-דִּיקָעָ סְדָרִים. מַזְוִיסְטָה שְׂוִין פּוֹן אַיְסְנוּוֹינִיק וּזְאָס מִהְאָטָס צַו טְוּן : וְזָעָן מִהְאָרָף אַפְּדָעָן די מְצָהָה זָעָן מִהְאָרָף «אַיְנְטוֹנְגָּן» אַן

ווען מ'דארף אַפְגִּינָּן די מוכות. נישטא קיין ניעס. אלע זפירט זיך זוי ס'האט זיך געפירות משנים קדרמוניות. איר בעגענט דיזעלבייק פנימ'ער, דיזעלבייק ווענדער און די זעלבייק קרייטיק:

— מאַיגַּנְּאַרְּיךָט די אַיסְטְּעָנד!

— מאַפְּאַרְּנוֹאַכְּלָעִסְּקָט די יַוְגֶּנְטָן!

— מיר דארפֿן נעמָן אונזער קלַיְנוֹאַרג אַין אָנוּזערע הענט אַון מ'דארף זיך אַרְיֵינְהַאֲקָן "זַיְאַנְּסִיט אַדְיוֹקִישָׁן"!

וואּו מ'דארף זיך אַרְיֵינְהַאֲקָן, האַט דער ווענדער נישט אָנְגָּעוֹוָין. באָר יַרְחָם זַאֲגָט, אַו וואּו מַיְאָל זַיְיָ נִישְׁתָּאָרְיֵיהָאֲקָן, צַי אַין קָאָפָּא אַדְעָר ערְגָּעַץ עַבְּדָעָרְשָׂוָאָו, אַיְיָ עַס אַלְעַז אַיְינָס. סַוְוָעַט אַגְּבָּנִישָׁט הַעַלְמָן, אַזְוִי האַט מעָן גַּעַהָאָקָט, גַּעַדְעָנְקָט קַרְחָם, מִיט אַדְרִיְּצָעָנְדָלִיךְ יַאֲרָרְקִיךְ מ'הַאָט גַּעַהָאָקָט וְיַאֲרָרְקִיךְ אַרְיֵין אַון דָּעַר סֻפָּה אַתְּ אַז — מ'דארף ווּיטָעָר האָקָן!

סְפָּעַלְתָּ אָונָן, זַאֲגָט יַרְחָם, אַ שְׁטָאַרְקָעָר מַעְנָשָׁא, אַזְעַלְכָּעָר וְיַדְשָׁא בְּרִיאַתְבָּאָרְט אַיְן גַּעַוָּעָן, אַ מַעְנָשָׁא וְזָאָס קָעָן אַוְיסְבָּוָגָן אַיְזָעָרְגָּעָן שִׁינְגָּעָס מִיט דַּי צַיָּן; אַ מַעְנָשָׁא מִיט אַ שְׁטָאַלְעָנְעָם דָּוָקָן, אַ אַיד אַ גָּבָּר, וְזָאָס זָאָל מִיט כַּח צַוְּגָיָן צָוָם עַגְּלַיְשָׁן מִינְסָטָעָר, וְזָאָס בְּאַלְעָבָאַטָּעוּוּת אַבְּעָר אַרְקִיְּשָׁאָל, אַנְגָּעָמָעָן אִים בַּיְיָ דָעַר גַּוְיָאִישָׁעָר בְּאַרְדָּ זַיְבָּעָר אַז זַאֲגָט בְּהַהְלָשָׁוֹן:

"הַעֲרָד גַּאֲר אַיִּסְמָ, וְזַו דְּשָׂאַזְזָבְּלִיקָעָ! דַו בִּיְשָׁזָד אַעֲפָעָ, וְיַי דַו זָאָגָסְטָ אַלְיָין, אַבְּאַיְשָׁיקָל וְזָאָס הַאָט לִיב אַ קָּאָפְּטִיל תַּנְגָּד אַזְוָעָן קָעָנְסָט אַזְיָיךְ אַ פְּסוֹק. נִשְׁתָּאָבְּלִיְיָן קָעָנְסָטָגָר דָו גַּלְוִיבָּסָט אַזְיָיךְ, וְזָאָס דַו קָעָנְסָטָ. טָא דְּעַרְלָאַנְגְּזָזָעָ מִיר אַהֲרָעָרְסָחָוּמָל אַזְוָעָן פָּאַרְטִּיטִישָׁ מִיר אַט דָעַם דָאַיְקָוּן פְּסוֹק: "הַאֲרָזָהָזָתָ לְזָרְעָד אַתְּגָנָהָה". וְיַי אַזְוָעָטָסָטָו — "דָאָס דָאַזְוָעָקָעָ לְאַנְדָו וּוּלְאַיְקָעָן גַּעַבְּעָן דִי קִינְדָעָר דִיינְגָעָן!" אַמְתָה, דַו קָעָנְסָט דָעַם טִיְּטִישָׁ, בִּזְוָת וּוּרְטָאָס קִנְיָפָ אַיְן בְּעַלְלָ, טָא זַאֲגָזָעָ מִיר, דַזְיָם פּוֹגָל, צַו וּעַמְעָן הַאָט עַס גַּאֲטָגָט? צַו אַבְּרָהָמִין זָגָסְטָו! — אַמְתָה! אַזְוָעָן וּוּרְטָאָס דָזָשָׁס! — דִי "דָזָשָׁס"! — אַמְתָה, אַמְתָה! הַיְנָט וְזָאָס דָרִיסְטוּ מִיר אַסְפָּאַדִּיק מִיט אַרְאָבָעָר אַזְוָעָן אַנְדָעָרָעָ פּוּרְעָנִיּוֹתָן? זָאָגָא, דָעַר קָלָאָרָעָ דִּיבָּרוּם?

אַט אַזְוִי, הַאֲלָט יַרְחָם, דָאָרָף מַעָן צַו זַיְיָ, צַו דִי עַנְגָּלָעָנְדָעָר דַעַן, וּוְיִיל אַ פְּסוֹק פָּאַרְשְׁטִיְיָעָן זַיְיָ אַזְוָעָן פָּאַר אַ פְּסוֹק מִיט אַ שְׁטָעָקוּן הַאֲבָן זַיְיָ הַרְקָאָרָן, נִגְּאָר אַיְבָּר דָעַר פְּסוֹק אַיְן שָׁוִין בַּיְיָ הַיְנָט, דְּחַמְנָא-לִיצָּלָגָן אַוִּיס פְּסוֹק (הַיְנָטִיקָע צִיְּטָן אַ קְשָׁיָא אַוְיָף אַ מְעָשָׁה), דַעַמְאָלָט, זַאֲגָט יַרְחָם, דָאָרָף מַעָן זַיְיָ, צַו זַיְיָ וּוּנְדָן מִיטָּזָ לְשָׁוֹן פָּוּרְטָן פָּוּרְטָן לְזַחְקָבָאָר. דִּיטְשָׁעָוָעָר:

— וואס האט איד זיך אונגעעצעט אויפֿן פָּאַלְקִ יִשְׂרָאֵל?
מִדְאָרֶףּ זַיִן גַּאנְצַ שְׁוֹתַ זָגָן :

— הערט אויףּ בויען אונזער «נַצְצִיאָנָאַלְעַ-הַיִם». זוי «טִידְטָאִים»
איין איזיך ליב, זאל זיין גענונג אעבעיט די גַּעֲשִׁיאָנוּלְ-דִּיאָום». וויפיל איז
דער שעורר, איז איזיך זאלט איזוי בויען? מוחל! לא דענק פָּאַר אַיעַר טְרָחָת,
לאזט אונז צורו. זאָס אַיבָּעָרִיקָע וּוּלְן מִיר שְׂוִין אַלְיָין צְבוּעָן.

בָּאָר וּוּעָר זַאֲלַזְעַס אַלְץַ זָגָן? וּוּעָר?
און איזוי זוי קִינְגָּרְדָּר רֻפְּטַ זַיִן נִישְׁתַּחַט אַפְּ אַיִּיףּ דָּעַר דָּזְוִיקָּרְ פְּרָאָגָעָ,

איין אַ סִּימְגּ זָגָט יִרְחָם, אַזְוַיְ אַבְּיִזְרָה נִשְׁתַּחַט אַזְאָ אַיְנָעָר, וְאַס
זַאֲלַזְעַס זַיִן בְּכָחַ צַו דָּעַרְלָאָנְגָעָן מִיטְעַן דָּעַכְתַּן פְּסָקָן.
סִידָּן, עָר אַלְיָין, יִרְחָם, זַאֲלַזְעַס חָעָר דָּבָרִין. האט עָר טָאָקָע בְּדָעַת
אַזְוַיְ צַו טָוָן. אַבְּעָר אַזְוַיְ וּוּעַמְבָּס נָאָמָעָן וּוּעַט עָר דָּעַדְן? קְלָעָרָט עָר
גְּרִילְעָךְ צַו שָׁאָפָן זַיִן אַזְוַיְגָעָן פָּאָרְטִיִּי. די «ירָחָם שָׁעַ מְלוֹתָה שָׁעַ
פָּאָרְטִיִּי» זַאֲלַזְעַס זַיִן הַיִּסְנָן אַזְוַיְ אַזְאָ אַיְזָנָעָן וּוּעַט עָר דָּעַדְן הַאָרְבָּעָ דִּיבָּרִים
מִיטְעַגְּלָאָנְדָן.

דָּעַם אַמְתָּה זָגָנְדִּיק, זַאֲלַזְעַס עָר דָּעַם פְּלָאָן זִיְנָעָם שְׂוִין לְאָגָג דָּוְרְכְּגָעָ
פִּירְט, נָאָר עָר הַאָט, צְוִישָׁן אַזְוַיְ גַּעֲרָעָט, מָוָרָא פָּאָר אַ שְׁ פְּ אַ לְ
טְזְבָּגְגָן. אַזְוַיְ זַיִן דָּאַשְׁעַ-גִּיטְלָזְאָל אַיִם דָּעַם מָוָה נִשְׁתַּחַט שְׁפָאָלָטָן...
וּוַיְיַלְלָא אַמְאָן, זָגָט זַיִן, דָּאָרָףּ בְּלִזְוִי אַזְוַיְגָעָן הַאָבָן פְּרָנָסָה פָּאָרִין זַוְיִיבָן אַזְוַיְ
נִשְׁתַּחַט פָּאָרְנָעָמָעָן זַיִן מִיטְפּוֹסְטְּקִיטָן.

איין טָאָקָע, זָגָט עָר, אַ קְרִיזִיס אַזְוַיְגָעָן צִוְנִוּזָם.

משה ריבינו אין לאנדאן

אמאל אמאל ווועט מהן איז אונזערס
או ארכיו געפינען אצא קאפאיטל:

או משה-ריבינו האט די אידן פון מצרים אַרְוִיסָגָעָנוּמָעָן אָוֹן זַיְקִין
ארץ ישראל אריבער געפֿעלט, האט ער זיך געכֶאָפֶט, אוֹן פֵּאָר זַיְקָאָלִין
האט ער קיין סערטיפֿיקאָט נישט באָזָאָרגָט אָוֹן ער אַיְזָעַבָּעַד גַּעֲזָוָאָנִי
גען צו בליבן פָּוְנְדָּרוֹיסָן.

איין משה-ריבינו געוואר געווארן, אוֹן סַאַיְזָן דָּא צַיְוָן-אַרְגָּאָנִיאָצִיעַ
איין לאנדאן, מיט אַ צוּוִיטִין פִּירְעָר — נישט משה הַיִשְׁטָעָר, נָאָר חַיִם —
וועלכער גִּיט אַרְוִיסָסָעָרְטָאָסָעָטָן קיין אַרְצִי-יִשְׂרָאֵל. האט זיך משה-ריבינו
געלאָזָט אַיְזָעַבָּעַד אַרְיִין.

איַן אַ שִׁינְעָם פְּרִימָאָרְטָן אַיְזָעַבָּעַד פָּוֹן 77 גְּרִיְיט דָּאָסָל
סְּטָרִיט גַּעַשְׁתָּאָנָעָן אַ שִׁינְעָר אַיְדָמִיט אַ גַּרְיוֹזָ-גַּרְיוּעָר באָרָד, אַ הַדָּרָתָ
פְּנִים, ווֹאָס האט גַּעַשְׁטָרָאָלְטָמִיט לִיכְטָן, אוֹן האט זיך גַּעַפְּרָעָגָט אַוְּפִּין
גענְעָרָאָל-סְּטָקְרָעָטָאָר.

האט אַיְם דָּאַס מִידְעָל, ווֹאָס וַיְצַט אַיְן קָאָרְדִּאָר בְּיַם עַמְּפָנָ�-טִישָׁ,
געפֿרעָגָט, צַיְעָר האט אַיְן «אַפְּוִינְטָמָעָנֶט». האט אַיְר משה-ריבינו גַּעַנְטָ
פְּעָרָט, אוֹן קיין «אַפְּוִינְטָמָעָנֶט» האט ער נִישְׁט, נָאָר ער אַיְן סְפָעָצִיעָל גַּעֲקוֹ
מען צו פָּאָרְן פָּוֹן מְרַחְקִים מִכְּחָא וּוַיְכִּתְקֹן עַנְנָן. האט דָּאַס מִידְלָאַפְּרִיְּפָ
טָעַל-עַפְּאָגִירָט דָּאַס אַלְצָן צָומָגָעָן גַּעַנְעָרָאָל-סְּטָקְרָעָטָאָר, ווּלְכָלָעָר האט אַרְאָפָּ
טָעַל-עַפְּאָגִירָט, אוֹן דָּעָר מִיסְטָעָר מְאוֹעָס וְאַל אַיְר וְאַגְּן מִכְּחָא וּוֹאָס אַרְאָה בַּיּוֹ
געַס ער וּוְיל אַיְם זָעָן. «וְאַתָּה אַיְתָל עַבְּדָתָ ?

האט אַיְר משה גַּעַהְיִסְן וְאַגְּן, אוֹן קיין בִּזְוּנָעָס האט ער גַּאָך דָּעָרְוִיְּל
ニישט. ער אַיְזָעַבָּעַד נִישְׁט קיין בִּזְוּנָעָסָמָן. ער אַיְזָעַבָּעַד פָּוֹן תּוֹרָה אָוֹן אַ
פִּירְעָר בַּיִּי אַיְדָן. ער דָּאָרָף אַ סֻּרְטִיפֿיקָאָט. האט דָּעָר גַּעַנְעָרָאָל-סְּטָקְרָעָ
טָאָר צו אַיְר אַרְאָפְּעַל-עַפְּאָגִירָט, אוֹן דָּעָר מִיסְטָעָר מְאוֹעָס וְאַל זיך וּוּנְדָן
צָומָגָעָן גַּעַנְעָנָן.

האט דָּעָר עַמְּגָרָאָצִיעַ-דָּעָפְּאָרָטָמָעָנֶט. האט ער אַזְוִי גַּעַטָּוֹן
די פִּיס אָוֹן האט אַס גַּעַפְּרָעָגָט. צַיְעָר פְּאָרְמָאָגָט אַ פְּנִינְחַ-הַנְּדָעָרְטַ-פְּוֹנָט,
וועט ער קיין אַרְצִי-יִשְׂרָאֵל קענָעָן אַרְיִין וְוי אַ קָּאָפְּטִיאָלִיסָט. האט אַיְסָ
משה-ריבינו גַּעַגְּבָן צו דָּעַר-קָלָעָרָה, אוֹן אַמְּתָה. ער אַיְזָעַבָּעַד אַ פִּירְעָר
בַּיִּי אַיְדָן, אַבָּעָר קיין פְּינָנְסָהָגָעָן פָּוֹנְט האט ער נִישְׁט בַּאֲוִיּוֹן אַפְּצָרָ

שפֿאָרְן. ער איז נישט געוווען פון די היינטיקע פֿירער... «אַפְּלָלוּ קִין אַיּוֹל
הָאָט עֶר פֿוּן קִינְגָּם נִישְׁתְּגָּנְמָעָן».

— קענט אַיר אַ פֿאָך ? — הָאָט אִים דָּעֶר עַמִּיגְרָאַצְּיעַ-בָּאַמְּטָעַ גַּעַז
פֿרְעָנְט.

— דָּאָס אַיְנְצִיךְעַ פֿאָך וְאָס אַיךְ קָעָן — הָאָט אִים מְשַׁה-דְּבִינוּ גַּעַז
עַנְטְּפֿעָרְט — אַיְזָה חָוֵה לְעָרְגָּעָן.

— מְלָמְדִים — הָאָט זֶה דָּעֶר עַמִּיגְרָאַצְּיעַ-בָּאַמְּטָעַ צּוּבְּיוּעָרְט —
דאָרְפָּן מִיר נִישְׁתְּאַיְן אַרְצִ-יְשָׂרָאֵל. מִיר דָּאְרְפָּן דָּאְרְטַּפְּאָךְ-לִיטַּאָה. קענט
אַיר הַוְּבָלְעוּזָן אַ-בְּרָעַט ? האָקָן שְׁטִינְגָּעָר ? הָאָט זֶה מְשַׁה-דְּבִינוּ
דָּעַרְהַעֲרָנְדִּיק דָּאָס וְאָרְטַּפְּאָךְ-הַאָקָן, זַעַט אַיר, קען אַיךְ אַרְיִילְעֵד יָא. אַיךְ האָב אַמְּאָל
גַּעַהְאָקָט אַ שְׁטִינְיָן, כְּדֵי אַרְוִוְצְׁבוּאַקְּמוּן פֿוּן אִים וְאָסְעָל ...

— אוּבָּ אַזְּוִי — הָאָט אִים דָּעֶר עַמִּיגְרָאַצְּיעַ-בָּאַמְּטָעַ דָּעַרְקְּלָעְרָט —
קענט אַיר אַיְן אַרְצִ-יְשָׂרָאֵל האָקָן שְׁטִינְגָּעָר פָּאָר שָׁאָסְיָעָן. סְפָּאַרְשְׁטִיטַּיָּה
זֶה, אַזְּנִישְׁתְּ אַזְּוִי אַיךְ. קוּדְמַ-כָּלָל, וּוּטָא אַיר מְזֻזָּן וּוּרְן אַ-חַלוֹן, דָּוְרְמָכָנוּ
אַן חַכְשָׁה-קוּרָס אַוִּיפָּ עַטְלָעָכָע אַיר. בַּאֲרַ שָׁאָ, קענט אַיר הַעֲבָרְעָאַיש אַן
זַיְיָ אַלְטַ זַעַנְטָ אַיר ? וּוּילְ-קוּרִים זַעַנְטָ אַיר אַיבָּעָר 35 יָאָר אַלְטַ קענט אַיר
קִין חַלוֹן-סְעַרְטִי-פֿיקָאָט בְּנִישְׁטָ בְּאַקְּמוּן.

— הַעֲבָרְעָאַיש — הָאָט זֶה מְשַׁה-דְּבִינוּ אַגְּנָעָרוֹפָן — קען אַיךְ יָא אַ
בִּיטָּל, נַאֲרַ לִיְדָעָר בֵּין אַיךְ שְׁוִין מִטְּ עַטְלָעָכָע יָאָר אַרְיִיבָּעָר דִּי פֿינְפָּ
דְּרִיסִּיק.

— זַוְּעַל, אַיְזָה דָּעַם פְּאָל — הָאָט אִים דָּעֶר עַמִּיגְרָאַצְּיעַ-בָּאַמְּטָעַ אַוִּיפָּ
גַּדְקָאַפְּגָעָפְּאַרְטִיקָּט — מוֹות אַיר וּוּרְן אַ-קָּאַפְּטִיאַלִיסָּט. אַנְדָּעָרְשָׁ קענט
אַיר קִין אַרְצִ-יְשָׂרָאֵל נִישְׁטָ אַרְיִין.

הָאָט זֶה מְשַׁה' אַבָּעָר קִין קָאַפְּטִיאַלִיסָּט נִישְׁטָ גַּעַוְאָלָט וּוּרְן. ער
הָאָט פְּשָׁוֹט נִישְׁטָ גַּעַוְאָוֹסָט, וּוּי אַזְּוִי מַעַן מַאֲכָלָט עַס, וּוּאָוּמָבָּאַקְּמוּט יְעַנְעַ
«שְׁטָאָפָּן» וְאָס שְׁאָפָּן דָּעֶר קָאַפְּטִיאַלִיסָּט. אַיְזָה ער אַוּזָק צָו דִּי לִינְקָעָ, צָו
די פּוּעַלְ-צִיּוֹן, וּוּעַלְבָּעָהָלְטָן נִישְׁתְּ פְּוּנָס קָאַפְּטִיאַלִיסָּט, אַזְּזַיְיָ זַאלְזָן אַיְם
הַעֲלָמָן מִטְּ אַ-סְּעַרְטִי-פֿיקָאָט. בְּכָלְל, הָאָט מְשַׁה גַּעַפְּלָט אַגְּנָטָעָר קָרְבָּהָ
שְׁאָפָּט צָו דָּעֶר פּוּעַלְ-צִיּוֹנִיסְטִיּוּשָׁר שִׁיטָה. ער הָאָט אַיךְ זַיְיָ גַּעַגְעָבָן דִּי
אַלְעָסָאַצְּיָאָלָעָ דָּעַפְּאָרָעָן, זַיְיָ שְׁמִיתָה, יְוָלָל, נַאֲצִיאָנָלִיזְאַצְּעָ פֿוּן בָּאָדוֹן,
בָּאַפְּרִיאַיָּוָג פֿוּן קָנְעַכְּשָׁאָפָּט — דִּי עִיקְּרִים פְּוּנִים סָאַצְּיָאַלְזָוָם.

הָאָט דָּעֶר טְשַׁעַרְמָאָן פֿוּן דָּעֶר פּוּעַלְ-צִיּוֹנִיסְטִיּוּשָׁר פָּאַרְטִיִּי אַיְן לְאַנְגָּ
דָּאָן אִים נַעַשְׁתַּעַלְטָ דְּרִיִּי פֿרְאָגָן : (1) צִי עֶרֶקְעָן דִּי «שְׁבָועָה» ?
(2) צִי עֶרֶקְעָן בְּעֶרֶל לְאַקְעָרָן ? אַיְזָה (3) צִי עֶרֶקְעָן גַּעַלְיָעָנָט מַלְכָה לְאַ
קָעָרִיס לִיְדָעָ ? אַזְּ מְשַׁה הָאָט אַזְּוִי דִּי אַלְעָ פֿרְאָגָן גַּעַנְטְּפֿעָרְט מִטְּ אַ

לא? האט אים דער טשערמאן פון די פועל'ץ' ציון גוט אויסגע'מוסר'ץ':
 — נישט אזעלכע בורוזואנגע עלעמענטן ווי איר דארפּן פָּאוֹרְן קִין אַרְצִיְשְׁרָאֵל, אֵיר פָּאָרְטּוֹנְקָלֶט דָּאָס פּוּעַלְיִצְּיוֹנוּיסְטִישְׁעָן קְלָאָסְזְבָּאוֹאָסְטַץְן זַיִן. אַזְעַלְכָּעַ קָאָפִיטָאַלִיסְטָן, ווי אֵיר, מעגּן בליבּין אָן גּוֹלָת.

איוּ משָׁהַ-רְבִּינוּ נָאָךְ דָּעַר פָּאָרְצִיעַ וּוּאָס עָרַ הָאָט אַרְיִינְגְּעָכָפְּט, אַינְגָּאנְצָן גַּעֲוָאָרָן מְטוּשָׁשָׁש. דָּאָרטָן, אַיְן דָּעַר הָאָט אַרְיִינְגְּעָכָפְּט, זָאגּוֹת מְעֻן אִים, אָזְוּ עָרַ זָאָל עָרְשָׁת וּוּעָרָן אַקְאָפִיטָאַלִיסְטָן, וּוּעָט עָרַ דָּעְרְפָּאָר אָרְיִין קִין אַרְצִיְשְׁרָאֵל, אָזְוּ דָּאָזָגּוֹת מְעֻן אִים אָזְוּ עָרַ אִין שְׂוִינָאָקָפְּטָאַלִיסְטָן אָזְוּ דָּעְרְפָּאָר קָעַן עָרַ בִּישְׁטָן אָרְיִין אַרְצִיְשְׁרָאֵל.

הָאָט זִיךְרְנוּ אַוְפְּגָעָהוּבִּין אָזְוּ אַוְעָקָזְוּכְן די "מְזָרְחִי". זִיךְרְנוּ "מְזָרְחִי"-אַרְגָּאנְגִּיאָצִיעַ, וּזְעַלְכָּעַ הָאָלָט פּוֹן זַיִן פָּרָגָרָם "תּוֹרָה וּוּבּוֹדָה", וּוּעָט זִיךְרְנוּ מִסְתָּמָא מִיטָּאָסְטָאָרָקְן חָעָרְפְּרִיעָן אָזְוּ וּוּעָט אִים תִּכְפְּ-וּמִיד בָּאָאָרָגָן מִיטָּא סְעָרְטִיפְּקָאָטָן קִין אַרְצִיְשְׁרָאֵל. דָּרְיִי טָעַג הָאָט מְשָׁה גַּעֲוָוָתְדִּי "מְזָרְחִי" אִין לְאַנְדָּזָן אָזְוּ אָוּמָעָטָם הָאָט עָרַ גַּעֲפָנוּנָעַ נִישְׁטָן קִין תּוֹרָה אָזְוּ נִישְׁטָן קִין עָבוֹדָה. עַנְדְּלָעַקְן הָאָט עָרַ גַּעֲפָאָט דָּעַם טְשָׁרְמָאָן, וּזְעַלְכָּעַר הָאָט אִים גַּעֲשְׁטָעָלָט נִישְׁטָן דָּרְיִי פָּרָגָן, נָאָר אִין פָּרָגָעָן:

— וּוּ גַּעֲפָעָלָט אִיךְ עָפָעָס מַיִן בָּאָרְד?

משָׁהַ-רְבִּינוּ הָאָט אִים גַּעֲוָאָלָט עַנְטְּפָעָרָט מִיטָּא מְאָמָרְ-חֹזֶל: "אָל תִּתְחַכֵּל בָּבָאָרְד אָלָא בְּמָה שִׁישְׁ בָּהּ", אָזְוּ דָּעַר עִיקָּר אִין נִישְׁטָן די בָּאָרְד נָאָר וּוּאָס סִטּוֹת זִיךְרְנוּ אָזְוּ דָּעַר מִיטָּא עָרַ אַוְעָקָזְוּכְן זַיִן קִין סְעָרְטִיפְּקָאָט נִישְׁטָן מָאָכוֹן, אִין עָרַ אַוְעָקָזְוּכְן כָּעָס אָזְוּ זִיךְרְנוּנָעַ מִיאָשָׁגָעָן פּוֹן דָּעַר אַלְטָעָר צִוְּנִיסְטִישְׁעָר אַרְגָּאנְגִּיאָצִיעַ. אָזְוּ עָרַ אִין גַּעֲנָגָעָן זַוְּכָן אַסְעָרְטִיפְּקָאָט בִּיְיִדְעָר נִיעָר צִוְּנִיסְטִישְׁעָר אַרְגָּאנְגִּיאָצִיעַ. נָאָר דָּאָרטָן הָאָט מְעֻן אִים עָרְשָׁת אַוִּיכָּפָּת אָזְמָת מְקִימִים-פְּסָק גַּעֲוָעָן:

— אָזְסָזָעָנָט אֵיר דָּעַר מְשָׁה — הָאָט מְעֻן זִיךְרְנוּנָעַ — דָּעַר בָּאָוָאָסְטָעַר מְשָׁה, וּזְאָס הָאָט אַיְינְגְּעָפְּרִיט דָּעַם פָּאָרְדָּאָמָטָן שְׁקָל מִיטָּא דָּעַם בָּאָקָאנְטָן דִּיסְצִיפְּלָן-פָּאָרְגָּאָרָף? אֵיר זָעָנָט אָזְסָזָעָנָט מִיטָּא דִּמְאָרְקִיסְטִיְּשָׁע תּוֹרָה אָזְוּ וּזְעַלְכָּעַ דִּי לְנִקְעָה וְהַבָּן זִיךְרְנוּנָעַ ? גִּיטְעָן צּוּ בָּנְ-גּוֹרִיּוֹנְעָן! אֵיר זָעָנָט דָּאָזָעָפְּסָזְזִינָס אַחֲרָ :

אָסְפָּאָרְבִּיטְעָרְטָעָר אָזְוּ בָּאָלְיִידְקָטָעָר אִיזְמָשָׁה אַוְעָקָזְוּכְן צּוּ דָּעַר "אָגּוֹדָה" יְשָׁרָאֵל. עָרַ הָאָט זִיךְרְנוּ דָּעְרְמָאָנָטָן, אָזְזִיךְרְנוּ "אָגּוֹדָה" הָאָט אִיךְ סְעָרְטִיְּפָאָקָטָן קִין אַרְצִיְשְׁרָאֵל. דִּי "אָגּוֹדָה" אִין דָּאָרְטָן מִיטָּא עָפָעָס שְׁטִיקָלָעָן קָרוֹבִים, גַּאנְצָע שְׁמַעְלָקָעָס. זַיִן וַיְיַגְעַן דָּאָרְטָן דִּי אַפְּיַטְרּוֹפְּסִים פּוֹן זַיִן תּוֹרָה. הָאָט אִים דָּעַר פִּירָעָר פּוֹן דָּעַר לְאַנְדָּזָנָעָר "אָגּוֹדָה" גַּעֲפָעָגָט אָזְאָקְשָׁיָא:

— ווערד איז גראעסער, די "אגודת-הרבנים" אדרער די "התאחדות-הרבנים"? איז משה האט נישט געוואוסט זואס אויף דעת צו ענטפערן, האט זיך?

דער פירער פון דער "אגודה" מיט כעס אפערופן:

— איצט צע איז, איז אויר זענט גאָר נישט משה-רבינו. זוויל משה-רבינו וואָלט געוואוסט איז די אגודת-הרבנים איז גראעסער פון די התאחדות-הרבנים!

און זוידער אויסס סערטיפיקאט.

האט זיך משה מטריח געווען צו די "התאחדות-הרבנים". זייל האלטן זיך דאָך עפֿעס פֿאָר זי נ ע רבנים, טאָקע די אַמְתָּה ע רבנים. האט אַים דאָס דרבנים-פרעוזידום געפֿרגעט, צי ערד וויסט זואס איז אַזונִינֶס "יובל"?

— סטייטש — האט זיך משה צעקאָכט — יובל איז זיך מיין אויפֿטו! — אלזאָ אַינְנָמָאל אַין אַיּוֹבל — האט אַים פרעוזידום דערקלערט — רופֿט אַונְזָעֶר סעקרעטאר צוּנוֹף אַ מיטְיגָּן. היה אַבעָּר זוי ער האט ערשות נישט לאָנג אַ מיטְיגָּן צוּנוֹפֿגְּעָרְפָּה, עַלְכָּה, ווועט אַיר, בְּמַחְילָה, צוּ וואָרטן ביּוֹ צוּם קומְעַנדִיקָּן... יובל. דערויל קענט אַיר זיך, צוּזָאמָעָן מיט אַרְוָנה, אַ בִּיסְל צוּלִיכָּן, כָּפָן אַ דְּרִימָל.

אוויי האט זיך משה-רבינו אַרְמָגָעָשָׁלְעָפָט פון אַיִן אַרְגָּאַנְיָאַצְּיעַ צו דער צוּיִיטָעָר, אַפְּגָעָשָׁלְאָגָן טִיר אַונְטוּיר, ביּוֹ ער אַיִן פֿוֹן גְּרוּיס צַעֲר אַונְ עַגְמָת-נְפָשָׁת קְרָאָנָק גְּעוֹאָרָן אַונְ שְׂטִילְעָרְהִיט אַיִן ער אַיִן "אִידְישָׁן האָס" פִּיטָּאָל" אַוְיסְגַּעְגַּנְגָּעָן.

"וַיָּמָת מֵשָׁה?"

נָאָר בְּאַלְדָּו וְמִהָּאָט זיך דערוואָסָט פֿוֹן מְשָׁה-רְבִּינוֹס פְּטִירָה, אַיִן אַנְצָּאַנְדָּאָן גְּעַנְגָּעָן בְּאַדָּרָם. יְדֻעַּ פְּאַרְטִּי הָאָט גַּעַטְעָנָהָת, אַז דאָס אַיִן אַיְרָה מֵשָׁה.

— אַונְזָעֶר מֵשָׁה! — הָאָט גַּעַשְׁרִיגָּן דִּי צִיּוֹנִיסְטִישָׁע פְּעַדְעָרָצְיעַ — וּוּלְכָעָר הָאָט אַיִן דער מְדִבָּר פְּעַרְצִיךְ זַאְר נַאֲכָאנְד גְּעַנְגָּעָן דִּי

"הַתְּקוֹהָ" אַוְן הָאָט דאָס לְעַבְנָן אַוְעַגְעַגְעָבָן פְּאַרְצִין "קְרָנוֹ-הִיסּוֹד"!

— אַונְזָעֶר מֵשָׁה! — הָאָט גַּעַשְׁרִיגָּן דִּי פְּוּלִילְ-צִיּוֹנִיסְטִישָׁע פְּאַרְטִּי — וּוּלְכָעָר הָאָט נַאְזָדָן אַיִן מְצָרִים גְּזַוְנָגָעָן דִּי "שְׁבוּעָה" אַוְן דָּאָט גַּעַן!

קַעְמָפָט פְּאַרְצִין פְּוּלִילְ-צִיּוֹנִיסְטִישָׁע בְּאַפְּרִיאַנְגָּס גַּעַדְאָגָן!

— אַונְזָעֶר מֵשָׁה! — הָאָט גַּעַשְׁרִיגָּן דִּי "מוֹרָחָה" — וּוּלְכָעָר הָאָט אַונְזָעֶר אַונְזָעֶר אַונְזָעֶר!

אויף כְּשַׁרְעַ קִיכָּן אַיִן אַרְצְ-יִשְׂרָאֵל!

— אַונְזָעֶר מֵשָׁה! — הָאָט גַּעַשְׁרִיגָּן דִּי רְעוּזִיאַנִּיסְטָן-וּוְעָלָי כְּבָעָר הָאָט אַיִינְגַּעַפְּרִיט דִּי שְׂרִי-חַמְשִׁים, שְׂרִי-מַאֲתָה, שְׂרִי-אלְפִים — די

קאמפיטאנען, גענעראלען און פעלדמאָרְשָׁאַלען בֵּי אִידָּן!
— אונזער משה! — האט זיך פרום געשאָקלט די "אגודה" — וועל-
כער האט אונז געגעבן אונזער תורה, אונזער "ברויט"....
און מיט די שענטטע הספדים און וואָרעמסטע נעקראָלאָן —
וְאַס אֵין לאָנדָן וְעוֹרֶת נְאָכִין טוּיט נִישְׁת גַּעֲשָׁאָלְעוּת — האָבָן זַי
משה-דרבינוּץ צוֹ קְבוֹרָה גַּעֲרָאָכְט.

ס'איו געגען אַ גְּרָאָנְדִּיעָז לְיוֹהָה, האָבָן זַי לאָנדָגְּנָעָר אִידְיִישׁ צַיִּים
טונגען גַּעֲשָׁרְיבָּן, אָפְּשָׁר הַונְּדָעָרָט קָאָרָס זַעַגְעָן נְאָכְּגָּעָפָּאָרָן דָּעַם אָרוֹן.
דָּעַר קְרָנוּ-קִימָת האָט באַשְׁלָאָסְן צוֹ פְּלָאָנָצְן אַ "משָׁה-זָוָאָלְד" אֵין אַרְץ-
ישראל. דָּעַר אַצְמָל-קָאָמְפִּין פָּאָרִין "יעָר-משָׁה" האָט זיך באָלְד באָך דָּעַר
לְיוֹהָה אַגְּנָעָהוּבָן מִיט אַ "רְעַסְעַפְשָׁאָן" אַנְצְּדָעָרְשָׁעָרְתָּר האַטְעָל.

אָן באָלְד נְאָכְּדָעָם האָבָן אלְעָן אָנְדָעָרָע פָּאָרְטִיְיָעָן, אָרְגָּגָנִיזָּאָצִיעָס אָן
פּוֹילִישׁ פְּעַדְעָרָאָצִיעָס גַּעֲנוּמָעָן קָלָאָפָּן מִיט די פּוֹשְׁקָעָס פָּאָר משָׁה-דרבָּנוּס
וְעָגָן; פָּאָר זַיְן תּוֹרָה, פָּאָר זַיְן אלְמָנָה, פָּאָר זַיְן יְתּוֹמִים-קִינְדָּעָר אָן
קִינְדָּס-קִינְדָּעָר.

אַ פּוֹשְׁקָעָ-גַּעֲקָלָאָפָּעָרִי — עד הַיּוֹם הַוָּה!